

**INFORMACJA O SKUTKACH
OBOWIĄZYWANIA USTAWY Z DNIA
10 CZERWCA 2010 r.
O ZMIANIE USTAWY
O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ NIEKTÓRYCH
INNYCH USTAW
(Dz. U. Nr 125, poz. 842)**

Warszawa, listopad 2011 r.

Spis treści:

WSTĘP	3
I. ZADANIA WŁASNE SAMORZĄDU GMINNEGO	4
II. ZADANIA WŁASNE SAMORZĄDU POWIATOWEGO	9
III. ZADANIA Z ZAKRESU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ REALIZOWANE PRZEZ POWIAT	13
IV. ZADANIA WŁASNE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA	17
V. ZADANIA WOJEWODY	19
VI. ZADANIA MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	22
VII. ZADANIA PROKURATORA GENERALNEGO	25
VIII. DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁU MONITORUJĄCEGO DO SPRAW PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	26
IX. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA DZIECKU	31
X. PRZEPISY INNYCH USTAW ZMIENIONE USTAWĄ Z DNIA 10 CZERWCA 2010 R. O ZMIANIE USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ NIEKTÓRYCH INNYCH USTAW (DZ. U. NR 125, POZ. 842)	33
XI. AKTY WYKONAWCZE DO USTAWY	49
XII. „DOBRE PRAKTYKI”	50
XIII. PODSUMOWANIE	64

WSTĘP

Dziesiątego czerwca 2010 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, zwaną dalej „ustawą zmieniającą”, która ogłoszona została w Dzienniku Ustaw Nr 125, poz. 842 i weszła w życie z dniem 1 sierpnia 2010 r.

Przepisy powyższej ustawy przewidują wiele rozwiązań, których celem jest:

- rozwój profilaktyki jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy w rodzinie,
- zmiana świadomości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- skuteczna ochrona ofiar przemocy w rodzinie, w tym w szczególności dzieci,
- stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację sprawców od ofiar,
- zmianę postaw osób stosujących przemoc w rodzinie przez poddanie ich programom oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Zgodnie z przepisem art. 12 wyżej przywołanej ustawy, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego oraz Rzecznik Praw Dziecka zobowiązani zostali do przedstawienia Sejmowi i Senatowi informacji o skutkach obowiązywania ustawy po upływie roku od dnia jej wejścia w życie, nie później jednak niż do dnia 31 października 2011 r.

Wypełniając ten obowiązek opracowano niniejszy dokument, który zawiera informacje przekazane przez wojewodów, a także ministerstwa, do kompetencji których należy wypełnianie postanowień zawartych w przepisach ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Informacja zawiera:

- opis stanu realizacji zadań wypełnianych przez jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli,
- opis zadań realizowanych przez wojewodów oraz ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego,
- informacje dotyczące sposobu realizacji zadań wynikających ze zmian przepisów w innych aktach prawnych zmienionych tą ustawą,
- przykłady nowatorskich rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

I. Zadania własne samorządu gminnego

Przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, w art. 6 ust. 2 wprowadziły nowe uregulowania prawne dotyczące zadań własnych gminy.

Należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

1.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Jak wynika z danych zawartych w Tabeli nr 1 nie wszystkie samorządy gminne realizują powyższe zadanie. Średnia krajowa w tym zakresie wynosi 70%. Samorządy gminne z terenu województwa małopolskiego wykazały w tym zakresie największe zaangażowanie, bowiem tylko 6 % gmin nie opracowało jeszcze gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Niepokojące dane napłynęły z terenu województw dolnośląskiego i lubelskiego – okazuje się, że nawet połowa gmin nie opracowała gminnego programu.

Tabela nr 1.

Lp.	Województwo	Liczba gmin w województwie	Liczba opracowanych i realizowanych gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Procent liczby gmin, w których opracowywane i realizowane są gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie
1	dolnośląskie	169	83	49 %
2	kujawsko-pomorskie	144	87	60 %
3	lubelskie	213	105	49 %
4	lubuskie	83	64	77 %
5	łódzkie	177	138	80 %
6	małopolskie	182	171	94 %
7	mazowieckie	314	193	61 %
8	opolskie	71	61	86 %
9	podkarpackie	160	131	82 %
10	podlaskie	118	82	69 %
11	pomorskie	123	89	72 %
12	śląskie	167	127	76 %
13	świętokrzyskie	102	65	64 %

14	warmińsko-mazurskie	116	92	79 %
15	wielkopolskie	226	167	74 %
16	zachodniopomorskie	114	81	71 %
RAZEM		2 479	1 736	
Średnia krajowa				70%

1.2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie

Zadanie to ma charakter profilaktyczny, oddziałuje bowiem na osoby i rodziny zagrożone przemocą w rodzinie. Realizowane jest w różnorodny sposób, najczęściej przy wykorzystaniu specjalistów zatrudnionych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego, a także w placówkach oświatowych.

Jak pokazują dane zawarte w Tabeli nr 2 nie we wszystkich województwach gminy podjęły to zadanie. Istnieją jednak gminy, w których poradnictwo prowadzone jest w więcej niż jednej placówce. Do takich gmin należy zaliczyć gminy z terenu województw: opolskiego, podkarpackiego i podlaskiego.

Tabela nr 2.

Lp.	Województwo	Liczba gmin w województwie	Liczba placówek prowadzących poradnictwo i interwencję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
1	dolnośląskie	169	123
2	kujawsko-pomorskie	144	80
3	lubelskie	213	168
4	lubuskie	83	61
5	łódzkie	177	114
6	małopolskie	182	123
7	mazowieckie	314	201
8	opolskie	71	91
9	podkarpackie	160	171
10	podlaskie	118	147
11	pomorskie	123	105
12	śląskie	167	160
13	świętokrzyskie	102	87
14	warmińsko-mazurskie	116	47
15	wielkopolskie	226	110
16	zachodniopomorskie	114	106
RAZEM		2 479	1 894

I. 3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia

Prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie jest kolejnym zadaniem własnym samorządów gminnych. Jego realizacja w głównej mierze zależy od potrzeb występujących na danym terenie, a także od poziomu zabezpieczenia tego zadania przez samorząd powiatowy z terenu danej gminy.

W kontekście powyższego, nie dokonując oceny liczby gminnych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, zastanawiające jest nieposiadanie tego typu placówek na terenie województw: lubelskiego i świętokrzyskiego, ani przez samorządy gminne, ani też przez samorządy powiatowe, co pokazuje w dalszej części materiału Tabela nr 8.

Oznacza to, że placówkami, z usług których korzystają ofiary przemocy w rodzinie w tych województwach, są ośrodki interwencji kryzysowej i specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

W województwie lubelskim ośrodków interwencji kryzysowej jest 20 (Tabela nr 9), natomiast specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie – 2.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje natomiast 4 ośrodki interwencji kryzysowej (Tabela nr 9) i jeden specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Tabela nr 3.

Lp.	Województwo	Liczba gmin w województwie	Liczba ośrodków wsparcia zapewniających miejsca dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
1	dolnośląskie	169	4
2	kujawsko-pomorskie	144	1
3	lubelskie	213	0
4	lubuskie	83	13
5	łódzkie	177	9
6	małopolskie	182	10
7	mazowieckie	314	22
8	opolskie	71	7
9	podkarpackie	160	14
10	podlaskie	118	6
11	pomorskie	123	14
12	śląskie	167	29
13	świętokrzyskie	102	0
14	warmińsko-mazurskie	116	2
15	wielkopolskie	226	18
16	zachodniopomorskie	114	16
RAZEM		2 479	165

I.4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych

Realizacja tego zadania jest poddawana szczególnemu monitoringowi przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W ciągu roku od czasu wejścia w życie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w nowym brzmieniu, resort trzykrotnie zbierał informacje dotyczące dynamiki tworzenia Zespołów Interdyscyplinarnych w samorządach gminnych. Uznano bowiem, że ta forma pracy przedstawicieli wszystkich służb zajmujących

się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest najbardziej skuteczna w kontekście zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.

Z danych zaprezentowanych w Tabeli nr 4 wynika, że średnia krajowa w tym zakresie kształtuje się na poziomie 62 %. Najbardziej aktywne w tworzeniu Zespołów Interdyscyplinarnych są samorzady gminne z terenu województw: opolskiego, małopolskiego i zachodniopomorskiego.

W kontekście nowych uregulowań prawnych w zakresie procedury „Niebieskie Karty” gminy, w których nie utworzono do tej pory Zespołu Interdyscyplinarnego staną przed koniecznością natychmiastowego powołania takiego „ciała”, bowiem zgodnie z treścią rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245), główne zadania dotyczące oddziaływań na ofiarę przemocy w rodzinie i osobę stosującą przemoc, należeć będą do członków Zespołów Interdyscyplinarnych.

Tabela nr 4.

Lp.	Województwo	Liczba gmin w województwie	Liczba utworzonych w gminach Zespołów Interdyscyplinarnych	Odsetek gmin, w których zostały utworzone zespoły interdyscyplinarne
1	dolnośląskie	169	70	41 %
2	kujawsko-pomorskie	144	80	56 %
3	lubelskie	213	61	29 %
4	lubuskie	83	48	58 %
5	łódzkie	177	84	47 %
6	małopolskie	182	167	92 %
7	mazowieckie	314	155	49 %
8	opolskie	71	68	96 %
9	podkarpackie	160	109	68 %
10	podlaskie	118	74	63 %
11	pomorskie	123	79	64 %
12	śląskie	167	106	63 %
13	świętokrzyskie	102	74	73 %
14	warmińsko-mazurskie	116	85	73 %
15	wielkopolskie	226	168	74 %
16	zachodniopomorskie	114	93	82 %
RAZEM		2 479	1 521	
Średnia krajowa				62 %

W przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zawarte są uregulowania prawne dotyczące tworzenia grup roboczych. Dynamika w tym zakresie zaprezentowana została w Tabeli nr 5.

Samorzady gminne, w przesłanych materiałach, informowały, że w małych gminach członkowie Zespołów Interdyscyplinarnych wchodzi jednocześnie w skład Grup Roboczych. Ponadto, Grupy Robocze powoływane są zgodnie z potrzebami, do rozpatrywania indywidualnych przypadków.

Tabela nr 5.

Lp.	Województwo	Liczba gmin w województwie	Liczba utworzonych w gminach grup roboczych
1	dolnośląskie	169	94
2	kujawsko-pomorskie	144	71
3	lubelskie	213	12
4	lubuskie	83	36
5	łódzkie	177	88
6	małopolskie	182	270
7	mazowieckie	314	153
8	opolskie	71	67
9	podkarpackie	160	33
10	podlaskie	118	54
11	pomorskie	123	102
12	śląskie	167	105
13	świętokrzyskie	102	46
14	warmińsko-mazurskie	116	63
15	wielkopolskie	226	169
16	zachodniopomorskie	114	145
RAZEM		2 479	1 508

II. Zadania własne samorządu powiatowego

Przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, w art. 6 ust. 3 wprowadziły nowe uregulowania prawne dotyczące zadań własnych powiatu.

Należą do nich:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

II. 1. *Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie*

Jak wynika z danych zamieszczonych w Tabeli nr 6 nie wszystkie samorządy powiatowe realizują powyższe zadanie. Średnia krajowa w tym zakresie wynosi 34%. Jedynie samorządy powiatowe z terenu województwa warmińsko-mazurskiego przekroczyły próg 50%.

Najmniej aktywne w tym zakresie są powiaty z województw: świętokrzyskiego, śląskiego i zachodniopomorskiego.

Tabela nr 6.

Lp.	Województwo	Liczba powiatów w województwie	Liczba opracowanych i realizowanych powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Odsetek powiatów, w których opracowywane i realizowane są powiatowe programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
1	dolnośląskie	30	6	20 %
2	kujawsko-pomorskie	23	8	35 %
3	lubelskie	24	7	29 %
4	lubuskie	14	5	36 %
5	łódzkie	24	10	42 %
6	małopolskie	19	5	26 %
7	mazowieckie	42	19	45 %
8	opolskie	12	5	42 %
9	podkarpackie	25	18	72 %
10	podlaskie	17	4	24 %
11	pomorskie	36	11	31 %

12	śląskie	36	6	17 %
13	świętokrzyskie	14	2	14 %
14	warmińsko-mazurskie	21	11	52 %
15	wielkopolskie	35	12	34 %
16	zachodniopomorskie	21	4	19 %
RAZEM		393	133	
Średnia krajowa				34 %

II. 2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie

Z przekazanych przez wojewodów informacji wynika, iż samorządy powiatowe realizują powyższe zadanie w zadawalającym zakresie, biorąc pod uwagę globalne ogólnokrajowe dane. Dokonując jednak analizy danych z poszczególnych województw, okazuje się, że nie w każdym województwie sytuację w tym zakresie można ocenić jako optymalną.

Najwięcej programów realizowanych jest na terenie województwa śląskiego, natomiast mało aktywne są powiaty z terenu województwa świętokrzyskiego i lubuskiego czy też opolskiego.

Tabela nr 7.

Lp.	Województwo	Liczba powiatów w województwie	Liczba opracowanych i realizowanych programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
1	dolnośląskie	30	13
2	kujawsko-pomorskie	23	8
3	lubelskie	24	25
4	lubuskie	14	5
5	łódzkie	24	11
6	małopolskie	19	9
7	mazowieckie	42	64
8	opolskie	12	6
9	podkarpackie	25	8
10	podlaskie	17	8
11	pomorskie	36	16
12	śląskie	36	121
13	świętokrzyskie	14	2
14	warmińsko-mazurskie	21	8
15	wielkopolskie	35	18
16	zachodniopomorskie	21	34
RAZEM		393	356

II. 3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia

Samorządy powiatowe są mało aktywne w tworzeniu ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Z danych zamieszczonych w Tabeli nr 8 wynika, że na terenie województw: dolnośląskiego, lubelskiego, łódzkiego, opolskiego i świętokrzyskiego nie funkcjonuje placówka świadcząca tego typu usługi.

Oceny jednak w tym zakresie należy dokonywać w porównaniu z pozostałą infrastrukturą - zwłaszcza danymi dotyczącymi ośrodków interwencji kryzysowej zawartymi w Tabeli nr 9.

Historycznie, placówkami, które świadczyły pomoc ofiarom przemocy w rodzinie były zawsze ośrodki interwencji kryzysowej – to w pewien sposób tłumaczy niewielką aktywność samorządów powiatowych w tworzeniu ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Tabela nr 8.

Lp.	Województwo	Liczba powiatów w województwie	Liczba ośrodków wsparcia zapewniających miejsca dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
1	dolnośląskie	30	0
2	kujawsko-pomorskie	23	2
3	lubelskie	24	0
4	lubuskie	14	6
5	łódzkie	24	0
6	małopolskie	19	2
7	mazowieckie	42	9
8	opolskie	12	0
9	podkarpackie	25	6
10	podlaskie	17	1
11	pomorskie	36	7
12	śląskie	36	5
13	świętokrzyskie	14	0
14	warmińsko-mazurskie	21	4
15	wielkopolskie	35	6
16	zachodniopomorskie	21	5
RAZEM		393	53

II. 4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej

Dynamikę tworzenia i funkcjonowania ośrodków interwencji kryzysowej pokazuje Tabela nr 9. Z zamieszczonych danych wynika, iż najwięcej tego typu placówek funkcjonuje w województwach: wielkopolskim i lubelskim, natomiast najmniej w województwie świętokrzyskim.

Tabela nr 9.

Lp.	Województwo	Liczba powiatów w województwie	Liczba ośrodków interwencji kryzysowej zapewniających miejsca dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
1	dolnośląskie	30	9
2	kujawsko-pomorskie	23	11
3	lubelskie	24	20

4	lubuskie	14	8
5	łódzkie	24	11
6	małopolskie	19	13
7	mazowieckie	42	17
8	opolskie	12	6
9	podkarpackie	25	10
10	podlaskie	17	10
11	pomorskie	36	13
12	śląskie	36	17
13	świętokrzyskie	14	4
14	warmińsko-mazurskie	21	8
15	wielkopolskie	35	23
16	zachodniopomorskie	21	14
RAZEM		393	194

III. Zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat

Zgodnie z przepisem art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), do zadań zleconych realizowanych przez powiat należy:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

III.1. Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie funkcjonują na terenie naszego kraju od czwartego kwartału 2006 r. tj. od czasu wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych (Dz. U. Nr 127, poz. 890), które określiło standardy jakie mają spełniać te instytucje. Od dnia 22 lutego 2011 r. specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie spełniają standardy określone w nowym rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).

Zgodnie z określonymi standardami, specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie zapewniają:

- w zakresie **interwencyjnym**:
 - schronienie ofiarom przemocy w rodzinie, na okres do trzech miesięcy w uzasadnionych przypadkach z możliwością przedłużenia pobytu,
 - ochronę przed sprawcą przemocy w rodzinie,
 - udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej, prawnej oraz medycznej,
 - świadczenie pomocy oraz poradnictwa medycznego,
 - rozpoznanie sytuacji ofiary w rodzinie i ocena ryzyka w zakresie zagrożenia bezpieczeństwa ofiary lub jej dzieci pozostających pod jej opieką oraz udzielenie stosownej pomocy.
- w zakresie **terapeutyczno – wspomagającym**:
 - opracowywanie diagnozy rodziny i indywidualnego planu pomocy ofiarom,
 - prowadzenie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego,
 - prowadzone są grupy wsparcia lub grupy terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie,
 - prowadzenie terapii i konsultacji indywidualnych,
 - prowadzenie oddziaływań terapeutycznych, konsultacji wychowawczych skierowanych do rodziców i dzieci;
- w zakresie **potrzeb bytowych**:
 - możliwość całodobowego schronienia dla nie więcej niż 30 osób,

- pomieszczenia do spania przeznaczone maksymalnie dla pięciu osób z uwzględnieniem rodzinnej ofiary,
- wspólne pomieszczenie do pobytu dziennego,
- miejsce do nauki i zabaw dla dzieci,
- ogólnodostępne łazienki,
- ogólnodostępnej kuchni,
- pomieszczenie do prania i suszenia,
- wyżywienie, odzież, obuwie, środki higieny osobistej, środki czystości,
- odzież kupowana jest dla mieszkańców w zależności od występujących potrzeb,
- środki czystości i higieny osobistej.

Na terenie kraju do końca 2010 r. funkcjonowało 35 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Tabela nr 10.

Lp.	Województwo	Liczba powiatów w województwie	Liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie
1	dolnośląskie	30	2
2	kujawsko-pomorskie	23	2
3	lubelskie	24	2
4	lubuskie	14	1
5	łódzkie	24	1
6	małopolskie	19	2
7	mazowieckie	42	3
8	opolskie	12	2
9	podkarpackie	25	4
10	podlaskie	17	2
11	pomorskie	36	2
12	śląskie	36	3
13	świętokrzyskie	14	1
14	warmińsko-mazurskie	21	3
15	wielkopolskie	35	3
16	zachodniopomorskie	21	2
RAZEM		393	35

W specjalistycznych ośrodkach wsparcia, obok zapewnienia podstawowych potrzeb, ofiary przemocy w rodzinie otrzymują profesjonalne wsparcie medyczne, socjalne, psychologiczne, prawne. W poniżej zamieszczonej Tabeli nr 11 zawarte są informacje o liczbie osób objętych pomocą przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Tabela nr 11.

	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Liczba osób korzystających z pomocy w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	916*	4 944	7 590	7 554	8 676

* tak mała liczba wynika z tego, iż specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie powstały w czwartym kwartale 2006 r.

III.2. Opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

W 2006 r. w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (Dz. U. Nr 127, poz. 890) uruchomiono prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Obecnie oddziaływania te są prowadzone w oparciu o nowe rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259).

Wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, które są wykorzystane przez samorządy powiatowe odpowiedzialne za realizację strategii ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, zawarte są w załączniku nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zawartość merytoryczna programów korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmuje również praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia. Programy korekcyjno-edukacyjne powinny być nieodłącznym czynnikiem resocjalizacji sprawców przemocy w rodzinie, gdyż samo zaostrenie kar w stosunku do tych osób nie przyczyni się do zmian ich zachowań wobec członków rodziny. Celem przeciwdziałania przemocy jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci, poprzez edukację sprawców umożliwiając im nabycie prawidłowych umiejętności wychowawczych, postaw małżeńskich oraz zachowań społecznych.

Tabela nr 12.

Lp.	Województwo	Liczba powiatów w województwie	Liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
1	dolnośląskie	30	11
2	kujawsko-pomorskie	23	11
3	lubelskie	24	11
4	lubuskie	14	14
5	łódzkie	24	14
6	małopolskie	19	17
7	mazowieckie	42	8
8	opolskie	12	8
9	podkarpackie	25	12
10	podlaskie	17	8
11	pomorskie	36	4
12	śląskie	36	32
13	świętokrzyskie	14	5

14	warmińsko-mazurskie	21	21
15	wielkopolskie	35	22
16	zachodniopomorskie	21	21
RAZEM		393	219

W Tabeli nr 13 zawarte są informacje o liczbie osób objętych programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych od czasu wprowadzenia tej formy oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Tabela nr 13

	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
Liczba osób korzystających z programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	1 569	2 911	3 520	4 403	4 791

IV. Zadania własne samorządu województwa

Przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, w art. 6 ust. 6 wprowadziły jedno nowe zadanie dla samorządu województwa, z którego wynika konieczność opracowania i realizacji wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z informacji zamieszczonych w tabeli nr 14 wynika, że dziewięć województw samorządowych opracowało takie dokumenty i realizowało zadania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o wojewódzki program.

Przy okazji sporządzania niniejszej informacji, analizie poddany został również sposób realizacji pozostałych zadań przypisanych na mocy przepisów ustawy marszałkom województw.

Z przesłanych informacji wynika, że jedynie zadanie dotyczące inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest realizowane przez wszystkich marszałków województw.

Tabela nr 14.

Lp.	Nazwa zadania	dolnośląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko - mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
	Opracowanie i realizacja oraz zatwierdzenie właściwą uchwałą wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE	TAK
	Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
	Opracowanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK
	Organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

V. Zadania wojewody wynikające z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Zgodnie z przepisem art. 7 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, do zadań wojewody należy w szczególności:

- 1) opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania;
- 2) monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 3) powoływanie i odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 4) monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 5) nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa;
- 6) kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej.

Ponadto, z treści art. 46a i 48a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), wynika konieczność prowadzenia przez wojewodów rejestru specjalistycznego poradnictwa oraz rejestru placówek zapewniających miejsca noclegowe.

Z analizy danych zawartych w Tabeli nr 15 wynika, że:

- a) województwa: lubelskie, lubuskie, małopolskie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie realizują wszystkie zadania nałożone przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- b) województwo świętokrzyskie nie realizuje pięciu zadań, natomiast województwo dolnośląskie – trzech,
- c) wszystkie województwa prowadzą rejestry,
- d) w czterech województwach nie został powołany Wojewódzki Koordynator realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- e) pięć województw nie prowadzi kontroli realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne.

Tabela nr 15.

Lp.	Nazwa zadania	dolnośląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko - mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
	Opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK
	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK
	Powołanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK
	Monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK

	Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie																	
	Nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK
	Kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów z organami administracji rządowej i samorządowej	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK
	Prowadzenie rejestru placówek zapewniających miejsca noclegowe	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
	Prowadzenie rejestru jednostek specjalistycznego poradnictwa	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

VI. Zadania ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego

Przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą, w art. 8 wprowadziły nowe uregulowania prawne dotyczące zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Należą do nich:

- 1) powoływanie i odwoływanie Krajowego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 2) opracowywanie i wydawanie co najmniej raz w roku wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) opracowywanie i finansowanie programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 4) finansowe wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez:
 - a) jednostki samorządu terytorialnego,
 - b) organizacje pozarządowe działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - c) jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI.1. Powoływanie i odwoływanie Krajowego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zadanie to jest realizowane od czasu uchwalenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, bowiem postanowienia zawarte w Krajowym Programie nakładały na ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego takie obowiązki.

Obecnie Krajowym Koordynatorem Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest Pan Jarosław Duda – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

VI.2. Opracowywanie i wydawanie co najmniej raz w roku wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Wytyczne do prowadzenia szkoleń zostały opracowane w oparciu o zapis w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, rozesłano je do wszystkich marszałków województw i zamieszczono na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Dokument ten jednak wymaga przeredagowania i uzupełnień, tak aby był zgodny z obecnie obowiązującym porządkiem prawnym i zawierał treści dotyczące zarówno metodologii szkoleń jak i sposobu udzielania pomocy różnym kategoriom osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Wytyczne do prowadzenia szkoleń w nowym brzmieniu obecnie opracowywane są przez członków Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Planuje się, że prace nad ostatecznym kształtem dokumentu zostaną zakończone w listopadzie bieżącego roku.

VI.3. a) Opracowywanie i finansowanie programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

b) Finansowe wspieranie programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez: jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Od 2011 r., samorzady lokalne mogą otrzymywać wsparcie finansowe z budżetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” opracowanego w oparciu o przepisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W bieżącym roku środki finansowe na realizację ww. Programu Osłonowego zaplanowano w ustawie budżetowej na rok 2011 w części 83 – rezerwy celowe poz. 28 „Środki na finansowanie lub dofinansowanie zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”.

W marcu br. na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej ukazało się ogłoszenie o otwartym konkursie ofert, w oparciu o który podmioty uprawnione mogły aplikować o dofinansowanie. Ogłoszenie to zawierało informacje dotyczące warunków ubiegania się o dotacje oraz opis procedury wyboru ofert.

Zgodnie z treścią ogłoszenia podmioty uprawnione mogły ubiegać się o dofinansowanie w ramach następujących priorytetów:

1. podejmowanie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie;
2. podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Weryfikacji wniosków pod kątem spełniania wymogów formalnych dokonywali wojewodowie, natomiast ocenę merytoryczną przeprowadzał Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej.

W maju 2011 r. do Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej za pośrednictwem wojewodów wpłynęły 273 wnioski na ogólną kwotę **7 717 003,84 zł.**

Zespół Monitorujący na posiedzeniach w dniach 15 i 16 czerwca 2011 r. ocenił merytorycznie złożone wnioski i rekomendował Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej listę podmiotów do dofinansowania.

Zespół zaproponował, aby dofinansować podmioty, które uzyskały największą liczbę punktów – do wyczerpania posiadanych środków finansowych.

Ponadto, członkowie Zespołu, zgodnie z treścią Programu Osłonowego zarekomendowali Krajowemu Koordynatorowi listę podmiotów, które powinny otrzymać nagrody i wyróżnienia za najlepiej opracowane projekty.

Do przyznania nagród Zespół rekomendował cztery pierwsze podmioty z listy rankingowej, do przyznania wyróżnień – sześć kolejnych podmiotów.

Ponadto, Zespół przewidział możliwość składania odwołań przez podmioty, które nie otrzymały wsparcia finansowego, pozostawiając pulę środków finansowych na ewentualne uznanie odwołań przez Ministra.

Po ogłoszeniu wyników konkursu 11 podmiotów nadesłało odwołania od decyzji Ministra i zwróciło się z prośbą o dokonanie ponownej analizy złożonej dokumentacji i rozważenie możliwości przyznania dofinansowania.

Reasumując, na dofinansowanie Programów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zaplanowano kwotę w wysokości **3 000 000 zł**, a przekazano na realizację zadania kwotę w wysokości **2 875 000 zł** dla 90 podmiotów w tym:

- kwota przyznana w ramach Programu Osłonowego	
Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w	
Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	2 848 000 zł
- kwota przyznana na nagrody	<u>27 000 zł</u>
Łącznie	2 875 000 zł

VII. Zadania Prokuratora Generalnego w zakresie realizacji działań wynikających z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zgodnie z art. 8a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, do zadań Prokuratora Generalnego należy opracowywanie i wydawanie co najmniej raz na dwa lata wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwanych dalej „Wytycznymi”.

Zgodnie z informacją przesłaną przez Prokuratora Generalnego projekt Wytycznych został opracowany i poddany konsultacjom z Zespołem Doradców do spraw Ofiar Przestępstw przy Prokuratorze Generalnym, z odpowiednimi komórkami organizacyjnymi Prokuratury Generalnej, z koordynatorami apelacyjnymi do spraw ofiar przestępstw, z organizacjami pozarządowymi, Komendą Główną Policji, Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Krajową Radą Prokuratury.

Od 21 lutego 2011 r. projekt wytycznych był zamieszczony na stronie internetowej Prokuratury Generalnej w celu konsultacji społecznych.

Ponieważ po analizie projektu zostały zgłoszone kolejne uwagi merytoryczne ostateczna wersja Wytycznych dotyczących zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nie została dotychczas przedstawiona Prokuratorowi Generalnemu i jest w trakcie opracowywania.

VIII. Działalność Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Przepis artykułu 10a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, nałożyły na Ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego obowiązek powołania Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Tryb powoływania członków Zespołu oraz organizację i tryb działania Zespołu określa przepis art. 10b wyżej przywołanej ustawy, a także rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. Nr 28, poz. 146).

Zgodnie z art. 10b ust. 1 wyżej przywołanej ustawy w skład Zespołu Monitorującego wchodzi:

- 1) Krajowy Koordynator Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 2) siedmiu przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych powołanych spośród osób zgłoszonych przez te organy i osób kierujących tymi jednostkami;
- 3) pięciu przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego powołanych spośród osób zgłoszonych przez stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;
- 4) dziesięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych powołanych spośród osób zgłoszonych przez te podmioty.

Przewodniczącym Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest Pan Jarosław Duda – Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej.

Zgodnie z treścią przepisów rozporządzenia wyboru członków Zespołu dokonuje się na podstawie przesłanych zgłoszeń.

W dniu 24 lutego 2011 r. na stronie internetowej Ministerstwa oraz w Biuletynie Informacji Publicznej ukazało się ogłoszenie rozpoczynające procedurę powoływania członków Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W ogłoszeniu zawarto kryteria oceny członków Zespołu, a także w przypadku organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych powołanych spośród osób zgłoszonych przez te podmioty, kryteria dotyczące organizacji.

Po komisyjnym rozpatrzeniu ofert, Minister Pracy i Polityki Społecznej zaakceptował propozycję Komisji dotyczącą składu Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

<u>Szczebel centralny –</u>		
Siedmiu przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych		
Nazwa instytucji		
Imię i nazwisko Członka Zespołu Monitorującego		
Stanowisko		
1.	<i>Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji</i>	Rezygnacja dotychczasowego członka Zespołu Pani Elżbiety Rusiniak. Procedura wyboru nowego członka Zespołu – w trakcie.
2.	<i>Komenda Główna Policji</i>	Marzena Kordaczuk – Wąs Ekspert w Wydziale ds. Nietletnich, Patologii i Profilaktyki Biura Prewencji Komendy Głównej Policji
3.	<i>Ministerstwo Sprawiedliwości</i>	Michał Lewoc Sędzia Koordynator Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Departamencie Praw Człowieka
4.	<i>Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	Katarzyna Łukowska Zastępca Dyrektora PARPA
5.	<i>Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania</i>	Magdalena Gryzko Główny specjalista
6.	<i>Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie</i>	Ewa Kloc Inspektor wojewódzki Wojewódzki Koordynator

		Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
7.	<i>Ministerstwo Edukacji Narodowej</i>	Teresa Szopińska Główny specjalista w Departamencie Zwiększania Szans Edukacyjnych
<u>Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego -</u>		
<u>Pięciu przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego powołanych spośród osób zgłoszonych przez stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego</u>		
<i>Nazwa instytucji</i>		Imię i nazwisko Członka Zespołu Monitorującego Stanowisko
1.	<i>Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Olsztynie</i>	Agnieszka Bucala Koordynator Działu Pomocy Rodzinie
2.	<i>Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczach</i>	Ramona Czyżykowska-Liber Starszy specjalista ds. uzależnień
3.	<i>Urząd Miejski w Białymstoku</i>	Agnieszka Górska Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Białymstoku
4.	<i>Urząd Miasta Chorzów</i>	Bożena Antończyk Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Chorzowie
5.	<i>Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach</i>	Grażyna Pisarczyk Kierownik Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Kielcach
<u>Organizacje pozarządowe, związki i porozumienia organizacji pozarządowych oraz kościoły i związki wyznaniowe -</u>		
<u>Dziesięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych</u>		
<i>Nazwa organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych.</i>		Imię i nazwisko członka Zespołu Monitorującego Stanowisko

1.	<i>Fundacja „Pomoc Kobietom i Dzieciom (rozwód, przemoc, głód) Warszawa</i>	Krystyna Żytecka Prezes Zarządu Fundacji
2.	<i>Instytut Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego Warszawa</i>	Renata Durda Kierownik Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia
3.	<i>Fundacja Dzieci Niczyje Warszawa</i>	Justyna Podlewska Koordynator działu prawnego
4.	<i>Fundacja Centrum Praw Kobiet Warszawa</i>	Urszula Nowakowska Dyrektor Fundacji
5.	<i>Krajowe Centrum Kompetencji Warszawa</i>	Konrad Wojterkowski Prezes Zarządu
6.	<i>Fundacja Kidprotect.pl Warszawa</i>	Jakub Śpiewak Prezes Fundacji
7.	<i>Komitet Ochrony Praw Dziecka Warszawa</i>	Mirosława Kątna Przewodnicząca Zarządu Krajowego KOPD
8.	<i>Stowarzyszenie „Godne Życie dla Dzieci” Mielec</i>	Alicja Łabęcka Prezes Zarządu
9.	<i>Stowarzyszenie Profilaktyki i Wspierania Rozwoju Osobowości Dzieci i Młodzieży „Wzrastanie” Przemysł</i>	Alicja Sabatowska Prezes Stowarzyszenia
10.	<i>Stowarzyszenie Na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Warszawa</i>	Luis Alarcon Arias Prezes Zarządu

Zgodnie z treścią przepisu art. 10a ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, do zadań Zespołu Monitorującego należy:

- 1) inicjowanie i wspieranie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- 2) monitorowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących stosowania ustawy oraz inicjowanie zmian przepisów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 4) wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 5) wyrażanie opinii w sprawach zadań publicznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w sprawach zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz inne podmioty wymienione w art. 9 ust. 1 ustawy;

- 6) opracowanie standardów pomocy dla ofiar przemocy i pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- 7) tworzenie, we współpracy z podmiotami wymienionymi w art. 9 ust. 1 ustawy, mechanizmów informowania o standardach udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie i pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- 8) upowszechnienie wyników monitoringu działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do dnia opracowania niniejszej informacji odbyły się trzy posiedzenia Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Członkowie Zespołu Monitorującego obecnie pracują nad opracowaniem wytycznych do prowadzenia szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz nad zmianą Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

IX. Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom

Zgodnie z art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), w brzemieniu nadanym ustawą zmieniającą, w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Zgodnie z treścią przepisów ustawy decyzję o odebraniu dziecka podejmują wspólnie: pracownik socjalny, funkcjonariusz Policji i pracownik ochrony zdrowia (lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny).

W Tabeli nr 16 zawarte są informacje dotyczące liczby dzieci, którym zapewniono bezpieczeństwo w trybie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Tabela nr 16.

Lp.	Województwo	Liczba gmin w województwie	Liczba przypadków odebrania dziecka z rodziny w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
1	dolnośląskie	169	34
2	kujawsko-pomorskie	144	40
3	lubelskie	213	26
4	lubuskie	83	26
5	łódzkie	177	21
6	małopolskie	182	12
7	mazowieckie	314	55
8	opolskie	71	38
9	podkarpackie	160	9
10	podlaskie	118	18
11	pomorskie	123	35
12	śląskie	167	110
13	świętokrzyskie	102	10
14	warmińsko-mazurskie	116	19
15	wielkopolskie	226	30
16	zachodniopomorskie	114	105
RAZEM		2 479	588

Dane dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom przekazała za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, również Komenda Główna Policji. Wynika z nich, iż w okresie od drugiego półrocza 2010 r. do końca pierwszego półrocza 2011r. Policja uczestniczyła w 251 tego typu interwencjach. Dane są rozbieżne z danymi przekazanymi przez wojewodów z powodu innego okresu sprawozdawczego, ale też należy domniemywać, że niektóre województwa prezentowały dane liczbowe dotyczące odebrania dziecka z innych powodów niż tylko wystąpienia przemocy w rodzinie.

Ponadto, artykuł 12b i 12c ustawy wprowadza możliwość złożenia zażalenia na odebranie dziecka. W związku z tym Komenda Główna Policji (KGP) opracowała druk zażalenia i rozesłała go do podległych jednostek.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, po uzyskaniu zgody od KGP również przekazało opracowany druk do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej do ewentualnego stosowania.

X. Przepisy innych ustaw zmienione ustawą z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842).

Zmiana przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie spowodowała konieczność wprowadzenia przepisów w nowym brzmieniu w innych aktach prawnych.

Należą do nich:

- 1) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.)
- 2) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.).

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały informacje o sposobie realizacji przepisów wynikających ze zmian powyższych ustaw.

X.1. Przepisy prawa realizowane przez Policję

(informacje przekazane przez Komendę Główną Policji za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji)

Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 842) wprowadziła między innymi art. 12d, który pozwala na wydanie przez sąd postanowienia o zarządzeniu wykonania kary albo o odwołaniu warunkowego przedterminowego zwolnienia. W związku z tym, aby skuteczniej podejmować działania w powyższym zakresie, w Policji wdrożono „Procedury współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej”. W oparciu o to rozwiązanie dzielnicowi uzyskują wiedzę na temat osób skazanych za przemoc, w tym wobec najbliższych, zamieszkujących w ich rejonie działania, a kuratorzy informację na temat zachowywania się dozorowanych podopiecznych. Wskazać jednakże należy, że aktualnie informacje te przekazywane są jedynie w formie papierowej, co niejednokrotnie może mieć negatywny wpływ na szybką i skuteczną reakcję organu ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Mając na uwadze dotychczasowe doświadczenia, pomocna w skuteczniejszym egzekwowaniu orzeczonych wyżej wymienionych środków karnych byłaby możliwość rejestracji orzeczonych zakazów w bazie Krajowego Systemu Informacji Policyjnych (KSIP). Niemniej jednak nadmienić należy, że rejestrowanie orzeczonych środków dotyczących zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, powstrzymania się przez skazanego od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakazu zbliżania się do określonych osób, nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym lub zakazu opuszczenia określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, wymagałoby zmiany przepisu art.

20 ust. 2a ustawy o Policji (ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji) i rozszerzenia go o umożliwienie pobierania, uzyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i wykorzystywania w celu realizacji zadań ustawowych informacji, w tym danych osobowych, również o osobach skazanych za popełnienie przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego, także bez ich wiedzy i zgody. Nowelizacja art. 20 ust. 2a ustawy o Policji została uwzględniona w projekcie zmiany ustawy o Policji i niektórych innych ustaw. Projekt ustawy jest na etapie uzgodnień wewnątrzresortowych.

W Tabeli nr 17 zaprezentowano dane statystyczne dotyczące realizacji przepisów prawa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela nr 17.

	II półrocze 2010 roku *	I półrocze 2011 roku *
Liczba interwencji domowych (ogółem)	316 200	270 596
W tym: dot. przemocy w rodzinie (NK)	42 991	38 779
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy w rodzinie	69 425	62 526
Liczba sprawców przemocy w rodzinie	42 938	38 928
Liczba sprawców przemocy w rodzinie zatrzymanych	19781	17 411
Liczba sprawców pod wpływem alkoholu	27571	24 875
W tym doprowadzonych do izb wytrzeźwień	6 264	5 703
W tym przewiezionych do pomieszczeń dla osób zatrzymanych	12394	11 160
Liczba dzieci przewiezionych do placówki lub rodziny	131	120

* zasady sprawozdawczości w Policji przewidują gromadzenie powyższych danych w okresach półrocznym i rocznym.

X.2. Przepisy prawa realizowane przez powszechne jednostki organizacyjne prokuratury (informacje przekazane przez Prokuratora Generalnego)

Realizacja przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez prokuratorów polegała przede wszystkim na stosowaniu wprowadzonych nowych instytucji zmierzających między innymi do zapewnienia bezpieczeństwa ofiarom przemocy w rodzinie oraz skuteczniejszego oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie poprzez jego izolację, przewidzianych w zmienionych przepisach Kodeksu karnego oraz Kodeksu postępowania karnego.

Ustawą o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw dodano do Kodeksu postępowania karnego przepis art. 275a przewidujący środek zapobiegawczy w postaci nakazania oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Środek ten stosuje się na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Jeżeli nie ustały przesłanki jego stosowania sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, na wniosek prokuratora, może przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, nie dłuższe niż 3 miesiące (art. 275a § 4 kpk).

W 2010 roku, wg danych statystycznych Prokuratury Generalnej, liczba podejrzanych wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275a § 1 kpk) - wyniosła **209**.

Sądy w 2010 roku wydały **3** postanowienia w przedmiocie przedłużenia stosowania ww. środka zapobiegawczego, orzeczonego uprzednio przez prokuratora (art. 275a § 4 kpk).

- Z danych Prokuratury Generalnej wynika ponadto, że w roku 2010:
- liczba podejrzanych o przestępstwa z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, wobec których zastosowano dozór Policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (do 8 czerwca 2010 r. na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy, a następnie w oparciu o przepis art. 275 § 3 kpk) – wyniosła **337**,
 - liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa wobec których zastosowano dozór Policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym (art. 275 § 2 kpk)- wyniosła **891**,
 - liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa wobec których prokurator skierował wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania – **1.800**,
 - liczba osób tymczasowo aresztowanych w wyniku złożenia w/w wniosków – **1.699**,
 - liczba oskarżonych o przestępstwa popełnione wobec członka rodziny z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej – **16.403**,
 - liczba oskarżonych o wyżej wymienione przestępstwa, wobec których prokurator wniósł o orzeczenie zakazu określonego w art. 41a § 1 i 2 kk – wyniosła **247**,
 - liczba oskarżonych o wyżej wymienione przestępstwa, wobec których prokurator składając wniosek o warunkowe umorzenie postępowania karnego wnioskował jednocześnie o nałożenie obowiązku określonego w art. 67 § 3 kk – wyniosła **112**,
 - liczba wniosków składanych w toku **postępowania wykonawczego** w przedmiocie zastosowania form izolacji sprawców przemocy w rodzinie od ofiar w trybie art. 74 § 2 kk w zw. z art. 72 § 1 pkt 5-8 kk – wyniosła **175**, w tym z:
 - pkt 5 - **88**,
 - pkt 6 - **35**,
 - pkt 7a - **12**,
 - pkt 7b - **16**,
 - pkt 8 - **24**.

X.3. Przepisy prawa realizowane przez sądy

(informacje przekazane przez Ministerstwo Sprawiedliwości)

Analiza problemu i dane statystyczne.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, możliwości w zakresie izolacji sprawców przemocy w rodzinie od osób pokrzywdzonych istnieją na wszystkich etapach postępowania karnego, tj: przygotowawczego (przed Policją lub prokuratorem), rozpoznawczego (przed sądem) oraz wykonawczego (przed sądem, po uprawomocnieniu się wyroku).

1) Informacja za rok 2010

a) Postępowanie przygotowawcze

Na wstępie należy zaznaczyć, że ustawą o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw dodano do Kodeksu postępowania karnego przepis art. 275a przewidujący środek zapobiegawczy w postaci nakazania oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Środek ten stosuje się na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Jeżeli nie ustały przesłanki jego stosowania sąd pierwszej instancji właściwy do rozpoznania sprawy, na wniosek

prokuratora, może przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, nie dłuższe niż 3 miesiące (art. 275 a § 4 kpk).

W 2010 roku, wg danych statystycznych Prokuratury Generalnej, liczba podejrzanych wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 a §1 kpk)- wyniosła **209**.

Sądy w 2010 roku wydały **3** postanowienia w przedmiocie przedłużenia stosowania w/w środka zapobiegawczego, orzeczonego uprzednio przez prokuratora (art. 275a § 4 kpk).

Z danych Prokuratury Generalnej wynika ponadto, że w roku 2010:

- liczba podejrzanych o przestępstwa z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, wobec których zastosowano dozór Policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (do 8 czerwca 2010 r. na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy, a następnie w oparciu o przepis art. 275 § 3 kpk) – wyniosła **337**,
- liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa wobec których zastosowano dozór Policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym (art. 275 § 2 kpk)- wyniosła **891**,
- liczba podejrzanych o wymienione wyżej przestępstwa wobec których prokurator skierował wniosek do sądu o zastosowanie tymczasowego aresztowania – **1.800**,
- liczba osób tymczasowo aresztowanych w wyniku złożenia w/w wniosków – **1.699**,
- liczba oskarżonych o przestępstwa popełnione wobec członka rodziny z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej – **16.403**,
- liczba oskarżonych o wyżej wymienione przestępstwa wobec których prokurator wnosił o orzeczenie zakazu określonego w art. 41 a § 1 i 2 kk – wyniosła **247**,
- liczba oskarżonych o wyżej wymienione przestępstwa wobec których prokurator składając wniosek o warunkowe umorzenie postępowania karnego wnioskował jednocześnie o nałożenie obowiązku określonego w art. 67 § 3 kk – wyniosła **112**,

b) Postępowanie rozpoznawcze

Wspomnianą powyżej ustawą *o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw* zostały wprowadzone nowe instytucje mające na celu skuteczniejsze oddziaływanie na sprawcę przemocy poprzez jego izolację i właściwą reakcję na dalsze popełnianie przez niego czynów przemocowych w toku postępowania rozpoznawczego, tj:

- nowe rodzaje środków karnych w postaci nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 39 pkt 2e kk w zw. z art. 41a kk) oraz zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego (art. 39 pkt 2b kk w zw. z art. 41a kk);
- nowe rodzaje środków probacyjnych w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego (art. 72 § 1 pkt 7a kk), a także osobne ujęcie w art. 72 § 1 pkt 6a uczestnictwa sprawcy w programach korekcyjno-edukacyjnych;

W związku z wprowadzeniem wymienionych na wstępie nowych instytucji, zaistniała konieczność odzwierciedlenia ich stosowania w sprawozdaniach lub raportach na temat działalności sądów powszechnych w zakresie realizacji ustawy. W tym celu zwrócono się do prezesów wszystkich sądów okręgowych o nadesłanie stosownych danych, dotyczących stosowania wobec sprawców przemocy w rodzinie środków karnych przewidzianych w art. 41a § 1 kk, środków probacyjnych (art. 72 § 1 kk), liczbie złożonych przez kuratorów wniosków w trybie art. 12d w/w ustawy, liczbie postanowień wydanych na podstawie art. 75 § 1a kk oraz 160 § 1a kk.

Z danych przekazanych przez Prezesów Sądów Okręgowych wynika, że w 2010 roku Sądy powszechne wobec sprawców przemocy w rodzinie orzekły środki karne (art. 41a § 1 kk) w postaci:

- obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach - w **16** przypadkach,
- zakazu kontaktowania się z określonymi osobami – w **81** przypadkach,
- zakazu zbliżania się do określonych osób – w **26** przypadkach,
- zakazu opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu – **nie orzekano**,
- nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym – w **20** przypadkach.

Tytułem środków probacyjnych (art. 72 § 1 kk) wobec sprawców przemocy w rodzinie w sądach powszechnych w 2010 roku orzeczono:

- powstrzymanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających (art. 72 § 1 pkt 5 kk) – w **9.449** przypadkach;
- poddanie się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym (art. 72 § 1 pkt 6 kk) – w **1.914** przypadkach,
- poddanie się oddziaływaniom terapeutycznym – w **122** przypadkach,
- uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a kk)- w **253** przypadkach,
- powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – w **170** przypadkach,
- powstrzymywanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonymi lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – w **554** przypadkach,
- powstrzymywanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – w **99** przypadkach,
- opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – w **279** przypadkach.

Orzecznictwo sądów w zakresie przestępstwa znęcania się z art. 207 § 1 kk.

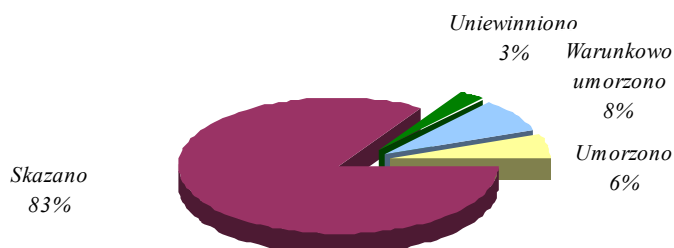
Na wstępie należy uczynić wzmiankę, że przedstawione poniżej dane dotyczą czynu podstawowego z art. 207 § 1 kk. Nie przytaczano obu kwalifikowanych typów tego przestępstwa z art. 207 § 2 i § 3 kk, z uwagi na fakt, że liczba skazań w tym zakresie jest symboliczna (w sumie niewiele ponad 100 skazań łącznie).

W 2010 roku w Sądach Rejonowych w Polsce osądzono z art. 207 § 1 kk ogółem **16.239** osób¹ (w 2009 - 17.413).

Z tego:

- **13.569** - skazano,
- **432** - uniewinniono,
- **1.304** - warunkowo umorzono postępowanie,
- **927** - umorzono postępowanie.

Stosunek procentowy rodzajów orzeczeń Sądów Rejonowych w zakresie art. 207 § 1 kk:

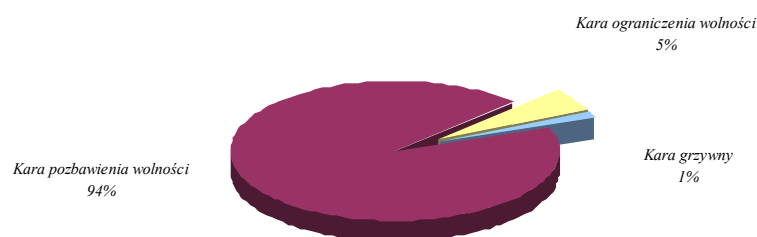
¹ dane pochodzą z MS - Wydział Statystyki MS – S6r SPRAWOZDANIE w sprawie osób osądzonych w sądach rejonowych. Dane wstępne za 2010 rok.

W 2010 roku w Sądach Rejonowych w Polsce skazano z art. 207 § 1 kk ogółem: **13.569** osób².

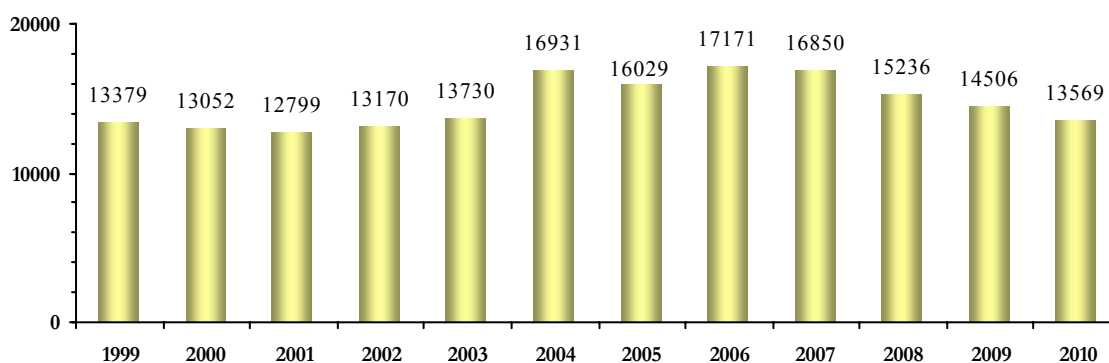
Z tego wymierzono:

- **193**- kary grzywny (samoistnych),
 - **173** - bezwzględnych,
 - **20** - z warunkowym zawieszeniem wykonania,
- **712** - kar ograniczenia wolności,
 - **667** - bezwzględnych,
 - **45** - z warunkowym zawieszeniem wykonania,
- **12.664** - kar pozbawienia wolności,
 - **1.603** - bezwzględnych,
 - **11.061** - z warunkowym zawieszeniem wykonania.

Stosunek procentowy rodzajów kar orzekanych w Sądach Rejonowych w Polsce w 2010 roku z art. 207 §kk:

Liczba skazanych w sądach rejonowych za przestępstwo z art. 207 § 1 kk w latach 1999 – 2010:

Podsumowując powyższe dane trzeba odnotować, że z 11.061 skazanych w 2010 roku z art. 207 § 1 kk na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, pod dozór kuratora oddano 7.424 osoby, co stanowi aż 67% wszystkich skazanych na tę karę³. W 2009r. pod dozór kuratora oddano 7.344 sprawców znęcania (62%). Widoczny jest wzrost

² Ibidem.

³ Ibidem.

liczby i odsetka sprawców, których sądy oddają pod dozór kuratora sądowego. Ma to ogromne znaczenie z uwagi na możliwości skutecznego oddziaływania na skazanych w okresie próby, w celu resocjalizacji sprawców, przejawiającej się jako zmiana postaw skazanych i ograniczenie ich powrotności do przestępstwa.

Dodać także trzeba, że skazany pod dozorem kuratora jest w okresie próby stale monitorowany, a ewentualne zmiany zachowania mogą skutkować zaostreniem kontroli (nałożeniem nowych, bardziej intensywnych obowiązków probacyjnych), bądź jej złagodzeniem (uchyleniem lub zmianą obowiązków probacyjnych) przez sąd. Kurator sądowy ma obowiązek bowiem odpowiednio reagować i proponować sądowi, poprzez właściwe wnioski, elastyczny sposób oddziaływania na sprawcę przemocy w rodzinie.

Nie sposób dokładnie obliczyć ilu skazanych za przestępstwo znęcania przebywa w chwili obecnej pod dozorem kuratora, w okresie próby. Każdego dnia bowiem część okresów próby ustaje, a kolejne rozpoczynają bieg. Według obliczeń, mając na względzie średni roczny odsetek skazanych sprawców będących pod dozorem kuratora (60-65%) oraz średni okres próby – 3 lata, łącznie wobec sprawców przebywających na wolności w wyniku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności oraz warunkowego zwolnienia z reszty kary stosowanych jest od 25.000 do 35.000 dozorów kuratora sądowego.

Stosunek procentowy wymiaru kary pozbawienia wolności orzekanej w Sądach Rejonowych w Polsce w 2010 roku z art. 207 § 1 kk:

Z powyższego wykresu dotyczącego wymiaru kar pozbawienia wolności, orzekanych przez sądy wobec sprawców znęcania się nad osobami najbliższymi wynika, że sądy generalnie orzekają ten rodzaj kary w dolnych jej wymiarach. W sumie, kara od 6 miesięcy, do 2 lat pozbawienia wolności, wyczerpuje 93% całości orzekanych kar pozbawienia wolności. Przy przyjęciu, że sankcja za tego rodzaju czyn przewidziana jest od 3 miesięcy do 5 lat pozbawienia wolności, wolno stwierdzić, że sądy orzekają kary za tego rodzaju czyn w dolnych ustawowych granicach.

Nadto, w zdecydowanej większości, kara ta orzekana jest z zastosowaniem warunkowego zawieszenia wykonania kary, co stanowi 87% wszystkich kar pozbawienia wolności orzekanych wobec sprawców znęcania się.

Wśród osób pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 kk w 2010 roku było 3.003 małoletnich (w 2009 - 3.526) oraz 11.828. kobiet⁴ (w 2009 - 12.597). W związku ze spadkiem liczby skazań, zmniejszyły się także liczby osób pokrzywdzonych tego rodzaju przestępstwem.

⁴ *Ibidem.*

c) Postępowanie wykonawcze.

Nowymi instytucjami w zakresie postępowania wykonawczego są:

- obligatoryjne zarządzenie wykonania kary wobec skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą dopuszczającego się ponownych zachowań przemocowych w okresie próby (art. 75 § 1a kk),
- obligatoryjne odwołanie warunkowego zwolnienia wobec zwolnionego skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą dopuszczającego się ponownych zachowań przemocowych w okresie próby (art. 160 § 1a kkw),
- nowa procedura z udziałem kuratora sądowego, dotycząca wnioskowania do sądu o zarządzenie warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności (art. 12d ustawy),
Liczba postanowień Sądu wydanych na podstawie:
 - art. 75 § 1a kk wyniosła **70**;
 - art. 160 § 1a kkw wyniosła **17**.

Dla oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie istotnym jest wprowadzenie do ustawy nowego uregulowania przewidzianego w art. 12d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przepis ten przewiduje obligatoryjne zarządzenie wykonania kary albo odwołanie warunkowego zwolnienia na skutek złożonego przez kuratora wniosku, a dotyczącego skazanego za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny, który w okresie próby rażąco naruszył porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny.

Z danych statystycznych za rok 2010 uzyskanych z sądów powszechnych wynika, że kuratorzy na podstawie w/w przepisu złożyli **372** wnioski, z czego **200** zostało uwzględnionych, 120 nieuwzględnionych, a w 6 przypadkach wydano inne rozstrzygnięcie (np. wniosek rozpoznano na podstawie art. 160 par 2 kk, zarządzono wykonanie kary wobec uchylania się przez skazanego od wykonania nałożonych na niego obowiązków, zmieniono tryb rozpoznania). W pozostałych przypadkach sprawy wszczęte na skutek złożenia przedmiotowych wniosków są w toku.

Zwiększeniu efektywności i skuteczności składanych przez kuratorów wniosków na podstawie art. 12d mają służyć opisane wyżej Procedury współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej, które określają zasady współpracy obu służb w zakresie szybkiego informowania kuratora sądowego o zaistniałym zdarzeniu i przekazaniu mu dokumentacji niezbędnej do sporządzenia wniosku do sądu. Temu celowi służy także telefon interwencyjno-informacyjny, służący pokrzywdzonym. W wyniku sygnału płynącego od pokrzywdzonego może zostać wszczęta procedura skutkująca złożeniem przez kuratora wniosku z art. 12d ustawy.

d) Izolowanie sprawców przemocy z art. 207 § 1 kk w jednostkach penitencjarnych.

Według danych na dzień 31 grudnia 2010 roku we wszystkich 157 zakładach karnych i aresztach śledczych stan zaludnienia wynosił 80.728 osoby (100%), w tym 2567 kobiet (3,17%).

W analogicznym okresie 2009 roku, we wszystkich jednostkach penitencjarnych wykazano pobyt 84.003 osadzonych (100%), w tym 2729 kobiety (3,06%).

Za znęcanie się nad członkami rodziny, w przypadku kiedy art. 207 kk był głównym orzeczeniem dla danej osoby, w ostatnim dniu roku 2010 przebywało ogółem **5.059**

osadzonych (w 2009 roku odpowiednio 5.150 osadzonych, w 2008- 4.851 osób). W tej liczbie 4.621 odbywało zasądzone wyroki, a wobec 438 zastosowano tymczasowy areszt (w 2009 roku 4.675 skazanych oraz 475 tymczasowo aresztowanych, a w 2008 – odpowiednio 4.383 i 468).

e) Środki izolacji sprawcy od osoby pokrzywdzonej w postępowaniu cywilnym.

Ustawą o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw wprowadzono nowe instytucje prawne służące wzmocnieniu ochrony osób pokrzywdzonych przemocą. Tym celom ma służyć regulacja przewidziana w art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wprowadzona wymienioną na wstępie ustawą.

Przepis art. 11a ust. 1 ustawy stanowi: „jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania”.

Z zadowoleniem należy odnotować fakt, że mimo krótkiego, bo około półrocznego okresu obowiązywania w/w przepisu, do sądów od chwili jego wejścia w życie tj. od dnia 1 sierpnia 2010 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku wpłynęły co najmniej 353 wnioski, z czego w co najmniej 138 przypadkach żądanie uwzględniono; żądanie oddalono jedynie w 41 przypadkach. Do dnia 31 grudnia 2010 roku w inny sposób (np. poprzez umorzenie postępowania) rozpoznano 73 sprawy, dodatkowo w 3 sprawach nastąpił zwrot wniosku, w 1 sprawie nastąpiła zmiana trybu, a w 2 sprawach postępowanie zawieszono. Powyższe wskazuje, iż co najmniej w 95 przypadkach (nie uwzględniając dwóch postępowań zawieszonych wskazanych wyżej) postępowanie jest w toku.

2) Informacja za 2011 r.

a) Dane dotyczące instytucji zastosowanych w postępowaniu karnym – rozpoznawczym i wykonawczym

W pierwszym półroczu 2011 roku w pierwszej instancji z art. 207 § 1 kk osadzonych zostało 8291 osób, z czego 6940 zostało skazanych; z art. 207 § 2 kk – osadzonych zostało 25 osób z czego 21 zostało skazanych, z art. 207 § 3 kk – osądzone zostały 32 osoby, z czego 28 skazano.

W liczbie 6940 skazanych z art. 207 § 1 kk – 6575 skazano na karę pozbawienia wolności, z czego 5703 z warunkowym zawieszeniem wykonania⁵.

Tytułem środków probacyjnych (art. 72 § 1 kk) w sądach rejonowych w pierwszej połowie 2011 roku **prawomocnie** orzeczono m.in.⁶:

- powstrzymanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających (art. 72 § 1 pkt 5 kk) – w **385** przypadkach,
- poddanie się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym (art. 72 § 1 pkt 6 kk) – w **67** przypadkach,
- uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a kk)- w **3** przypadkach,
- powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk) – w **15** przypadkach,

⁵ Dane dot. sądów rejonowych – sprawozdanie MS-S6r w sprawie osób osadzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za I półrocze 2011 r.

⁶ Prawomocne orzeczenia- sprawozdanie MS-S6r w sprawie osób osadzonych w pierwszej instancji według właściwości rzeczowej za I półrocze 2011 r.

- powstrzymanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – w **22** przypadkach,
- powstrzymanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk) – w **8** przypadkach,
- opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk) – w **11** przypadkach.

Tytułem środków karnych (art. 39 kk) w sądach rejonowych w pierwszej połowie 2011 roku **prawomocnie** orzeczono m.in.⁷:

- z art. 39 pkt 2 b kk- 2 , w tym:

- obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach -0
- zakaz kontaktowania się z określonymi osobami – 2,
- zakaz zbliżania się do określonych osób – 0,
- zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu -0

- z art. 39 pkt 2e kk - nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym – 1.

W sądach okręgowych ww. środki probacyjne i karne stosowane były sporadycznie. Dane te może nie są imponujące zwłaszcza w porównaniu z rokiem poprzednim, gdzie pozyskiwano je ad hoc od Prezesów Sądów Okręgowych wobec braku ich uwzględnienia w odpowiednim formularzach statystycznych. Podkreślenia jednak wymaga, że poszczególne rodzaje nowych środków wprowadzono dopiero niedawno do formularzy statystycznych. Z uwagi na czas wprowadzenia stosownych formularzy do obiegu, należy uwzględnić ewentualne różnice pomiędzy zaprezentowanymi danymi, a ilością zastosowanych środków w rzeczywistości. Nadto należy mieć na uwadze, że dane te obejmują wyłącznie orzeczenia, które uprawomocniły się we wskazanym na wstępie okresie.

Dla przykładu warto też wskazać, że według **danych wstępnych**⁸ dotyczących wykonywania orzeczeń w sądach rejonowych, w których nałożono obowiązki w związku z karą orzeczoną z warunkowym zawieszeniem – w omawianym okresie sprawozdawczym:

a) do wykonania wpłynęło:

- 8 555 orzeczeń - powstrzymanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających (art. 72 § 1 pkt 5 kk),
- 1 601 orzeczeń - poddanie się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym (art. 72 § 1 pkt 6 kk),
- 109 orzeczeń - uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a kk);
- 233 orzeczenia - powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk);
- 376 orzeczeń - powstrzymanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk);
- 168 orzeczeń - powstrzymanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk);
- 229 orzeczeń - opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk).

b) 45 738 orzeczeń - wykonywano (stan w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego):

- powstrzymanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających (art. 72 § 1 pkt 5 kk),

⁷ vide: przypis nr 3.

⁸ Sprawozdanie MS-S10r z sądowego wykonywania orzeczeń według właściwości rzeczowej za I półrocze 2011 roku (DANE WSTĘPNE).

- 8306 orzeczeń - poddanie się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu albo oddziaływaniom terapeutycznym (art. 72 § 1 pkt 6 kk);
- 296 orzeczeń - uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych (art. 72 § 1 pkt 6a kk);
- 1365 orzeczeń - powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach (art. 72 § 1 pkt 7 kk);
- 1682 orzeczenia - powstrzymanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób (art. 72 § 1 pkt 7a kk);
- 554 orzeczeń powstrzymanie się od zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób (art. 72 § 1 pkt 7a kk);
- 703 orzeczenia - opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 72 § 1 pkt 7b kk).

W zakresie wprowadzonych ustawą z dnia 10 czerwca 2010 roku *o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych* ustaw nowych instytucji w postępowaniu wykonawczym dane o ich zastosowaniu w pierwszym półroczu 2011 roku przedstawiają się następująco⁹:

- kuratorzy zawodowi dla dorosłych złożyli ogółem 3935 wniosków o odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 160 §1, §1a i §2 kkw w zw. z art. 173 §2 pkt 5 kkw), z czego 2187 zostało uwzględnionych, w tym **83** wnioski złożono przy zastosowaniu art. 12 d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, z czego **30** zostało uwzględnionych,

- kuratorzy zawodowi dla dorosłych złożyli ogółem 22 818 wniosków o zarządzenie wykonania kary (art. 75 § 1, § 1a i § 2 kk w zw. z art. 173 § 2 pkt 5 kkw), z czego 10749 zostało uwzględnionych, w tym **515** wniosków zostało złożonych przy zastosowaniu art. 12 d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, z czego **203** wnioski zostały uwzględnione.

Jak wynika z wstępnych danych statystycznych¹⁰ w sądach rejonowych w okresie sprawozdawczym z powodu rażącego naruszenia porządku prawnego poprzez ponowne używanie przemocy używanie przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą (art. 75 §1a kk) w **275** przypadkach uwzględniono wniosek o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary, w 456 przypadkach wniosek taki nie został uwzględniony. W sądach okręgowych – odpowiednio: 1 wniosek został uwzględniony, w 1 przypadku wniosek nie został uwzględniony.

Z powodów określonych w art. 160 § 1a kkw w okresie sprawozdawczym nastąpiło odwołanie warunkowego zwolnienia w 29 przypadkach¹¹.

b) Dane o instytucjach z zakresu prawa cywilnego oraz rodzinnego

Do sądów rejonowych w pierwszym półroczu 2011 roku wpłynęło 38 spraw z art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - z czego 11 załatwiono, przy czym w 4 przypadkach żądanie uwzględniono w całości lub w części, w 1 przypadku żądanie oddalono, w pozostałych przypadkach nastąpiło inne zakończenie sprawy (np. zwrot wniosku) bądź sprawy są jeszcze w toku¹².

⁹ Dane ze sprawozdania MS-S40 z działalności kuratorskiej służby sądowej za I półrocze 2011 roku.

¹⁰ Sprawozdanie MS-S10r z sądowego wykonywania orzeczeń według właściwości rzeczowej za I półrocze 2011 roku (DANE WSTĘPNE).

¹¹ Sprawozdanie MS-S10o z sądowego wykonywania orzeczeń według właściwości rzeczowej za I półrocze 2011 roku.

¹² Dane ze sprawozdania MS-S1r w sprawach cywilnych za I półrocze 2011 r.

Z danych statystycznych¹³ wynika, że w pierwszym półroczu 2011 roku do sądów okręgowych wpłynęły do załatwienia **1695** spraw o rozwód z zastosowaniem art. 58 § 2 zdanie drugie i następne k.r.o., które stanowi, że „w wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe”; z ubiegłego roku pozostało 1831 spraw co daje łączną liczbę **3526**. Załatwiono **1659** spraw tego rodzaju, przy czym w **1146** sprawach uwzględniono żądanie w całości lub w części.

W wyżej wskazanym okresie do sądów okręgowych wpłynęły do załatwienia **73** sprawy o separację z zastosowaniem art. 58 § 2 k.r.o. bez zdania pierwszego, co z liczbą 88 spraw pozostałych do rozpoznania z roku ubiegłego daje łączną liczbę tego rodzaju spraw – **161**. Załatwiono razem 74 sprawy, w tym w **45** uwzględniono żądanie w całości lub w części.

W pierwszym półroczu 2011 roku do sądów I instancji – rejonowych i okręgowych wpłynęło łącznie **17609** spraw o opróżnienie lokalu mieszkalnego (17589 do sądów rejonowych, 20 spraw do sądów okręgowych) co przy pozostałości z roku ubiegłego w liczbie **16 865** spraw (w tym 16832 w sądach rejonowych, 33 sprawy w sądach okręgowych) daje łącznie **34 474** spraw rozpoznawanych w omawianym okresie sprawozdawczym. W w/w sądach pierwszej instancji załatwiono łącznie **17 782** sprawy tego rodzaju, z czego w sądach rejonowych 17763 sprawy, a w sądach okręgowych -19 spraw. Ze spraw załatwionych przez sądy rejonowe w 8021 przypadkach orzeczono prawo do lokalu socjalnego, w 4338 przypadkach – orzeczenie zapadło bez prawa do lokalu socjalnego, w 1031 – bez orzeczenia o prawie do lokalu socjalnego (*zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, przepisów ustawy dotyczących orzeczenia o uprawnieniu do lokalu socjalnego nie stosuje się w przypadkach, w których powodem wydania wyroku nakazującego opróżnienie lokalu jest znęcanie się nad rodziną*).

W sprawach rozpoznanych przez sądy okręgowe w 1 przypadku orzeczono prawo do lokalu socjalnego, w 3 przypadkach - orzeczenie zapadło bez przyznania prawa do takiego lokalu.

Podkreślenia wymaga, że zaprezentowane wyżej dane dotyczą jedynie pierwszego półroczu 2011 roku, co pozwala szacować, że do końca 2011 roku ulegną one podwojeniu.

Część nowych instytucji – wprowadzonych ustawą z dnia 10 czerwca 2010 roku *o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw*, w miarę upływu czasu wykorzystywana jest coraz częściej. Jako przykład można wskazać procedurę przewidzianą w art. 12 d *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.

Już teraz liczba złożonych przez kuratorów wniosków w trybie wyżej wymienionego przepisu przewyższa liczbę wniosków złożonych w ubiegłym roku (o zarządzenie wykonania kary w tym trybie złożono bowiem 515 wniosków, o odwołanie warunkowego zwolnienia 83 wnioski, gdzie łączna liczba wniosków złożonych przez kuratorów sądowych w roku 2010 w trybie art. 12 d w/w ustawy wyniosła 372).

¹³ Dane ze sprawozdania MS-S1o w sprawach cywilnych za I półrocze 2011 r.

X.4. Przepisy prawa realizowane przez jednostki podległe Ministerstwu Zdrowia (informacje przekazane przez Ministerstwo Zdrowia)

Informacja przekazana przez Ministerstwo Zdrowia zawiera opis działań Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie podjętych w okresie od dnia wejścia w życie zmian do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Ministerstwo Zdrowia nie przekazało jednak treści, które świadczyłyby o stanie realizacji zadań wynikających z przepisów art. 3 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 oraz art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu [przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Działania podjęte przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych po wejściu w życie ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 125, poz. 842):

1. W związku z promowaniem idei pracy interdyscyplinarnej, w drugiej połowie 2010 roku przygotowano interaktywną płytę edukacyjną dotyczącą funkcjonowania interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i grup roboczych. W oparciu o przygotowane scenariusze powstało 6 filmów edukacyjnych pokazujących jak powinna być prowadzona interwencja policji w sytuacji przemocy w rodzinie z wykorzystaniem procedury „Niebieskie Karty”, rozmowa z ofiarą przemocy w rodzinie oraz jak powinny przebiegać prace grupy roboczej ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na płycie znajdują się również prezentacje multimedialne dotyczące regulacji prawnych wprowadzonych ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz pracy z zespołami interdyscyplinarnymi. Płyta w 2011 roku trafiła do wszystkich urzędów gmin, ośrodków pomocy społecznej, komend i komisariatów policji.
2. Nawiązano współpracę z Ministerstwem Sprawiedliwości i Komendą Główną Policji w zakresie rozszerzenia działań Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy Rodzinie „Niebieska Linia” poprzez podejmowanie nowego typu interwencji: wobec sprawców, którzy stosują przemoc wobec najbliższych, a którym sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności albo zastosował warunkowe przedterminowe zwolnienie. Podejmowane działania służą zwiększeniu – w oparciu o zapisy znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - ochrony osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie. 29 listopada 2010 roku podpisane zostało Porozumienie o współpracy pomiędzy Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), Ministerstwem Sprawiedliwości i Komendą Główną Policji, dotyczące funkcjonowania telefonu interwencyjno-informacyjnego dla osób pokrzywdzonych przemocą w rodzinie (stosowaną przez osoby uprzednio skazane za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec członka rodziny) działającego w ramach Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Telefon 801-12-00-02 dla ofiar przemocy działa od 16 lat (na zlecenie PARPA). 17 grudnia 2010 r. w siedzibie PARPA odbyło się szkolenie dla konsultantów „Niebieskiej linii” przygotowujące ich do podejmowania nowego typu interwencji. Na potrzeby nowych interwencji opracowano nowe procedury interwencyjne i zmodernizowano bazy danych działające w Pogotowiu „Niebieska Linia”.
3. W celu wypromowania nowej procedury realizowanej w ramach ww. Porozumienia o współpracy pomiędzy PARPA, Ministerstwem Sprawiedliwości i Komendą Główną Policji, zlecono opracowanie nowego projektu plakatu i ulotki prezentujące ofertę Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Zakupiono ok. 150 tys. ulotek i 30 tys. plakatów, które za pośrednictwem Ministerstwa

Sprawiedliwości zostały przekazane nieodpłatnie do sądów apelacyjnych i rejonowych (w tym, do zespołów kuratorskiej służby sądowej), prokuratur rejonowych i apelacyjnych, Ośrodków Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przepięstwem oraz (za pośrednictwem Komendy Głównej Policji) do komend rejonowych i komisariatów. Materiały te PARPA wysłała także do wszystkich Urzędów Gmin oraz Ośrodków Pomocy Społecznej. Przygotowano 10 banerów internetowych promujących Pogotowie „Niebieska Linia”, które różne instytucje i służby mogą zamieścić na swoich stronach internetowych.

4. W ramach współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeprowadzono pilotażowe szkolenie na temat pracy w interdyscyplinarnych zespołach ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Szkolenie przeznaczone było dla przedstawicieli gmin z tego województwa (w tym pracowników socjalnych, policjantów, pedagogów, członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych). W szkoleniu wzięły udział 63 osoby. Podczas szkolenia uczestnicy wysłuchali wykładów o zjawisku przemocy w rodzinie, interdyscyplinarnej pracy w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pracy w interdyscyplinarnych zespołach ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i grupach roboczych, a także pracowali w małych grupach podczas zajęć seminaryjno-warsztatowych. Wszyscy uczestnicy otrzymali materiały edukacyjne dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. W pierwszym półroczu 2011 roku ogłoszono i rozstrzygnięto konkurs na realizację zadania publicznego pod nazwą „Interdyscyplinarne szkolenie dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Celem szkolenia jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Adresatami są przedstawiciele służb i instytucji pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy, w szczególności: pracownicy punktów konsultacyjnych, policjanci, pracownicy socjalni, członkowie gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, nauczyciele, pracownicy lecznictwa odwykowego, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych. Szkolenie dla ok. 65 osób (120 godz. dydaktycznych) ma zasięg ogólnopolski.
6. W maju 2011 roku odbyło się dwudniowe szkolenie dla kuratorów sądowych pracujących w wydziałach karnych sądów rejonowych i sprawujących dozory nad osobami skazanymi za znęcanie się nad najbliższymi członkami rodziny. W szkoleniu udział wzięło 58 osób, reprezentujących 34 sądy rejonowe. Osoby te miały możliwość wysłuchania 9 godzin wykładów oraz uczestniczenia w 6 godzinnym warsztacie na temat pracy z osobami stosującymi przemoc. Podczas szkolenia kuratorzy mieli możliwość poznania nowych rozwiązań prawnych wprowadzonych nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wszyscy uczestnicy otrzymali materiały edukacyjne na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz uzależnienia od alkoholu.
7. Nieprzerwanie kontynuuje pracę – działające na zlecenie PARPA – Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. W ramach trzyletniej umowy dotacyjnej (nr 500/D/2010) funkcjonuje telefon 801-12-00-02 dla ofiar przemocy, czynny od poniedziałku do soboty w godz. 8.00-22.00, a w niedziele i święta w godz. 8.00-16.00. W poniedziałki i wtorki w godz. 17.00-21.00 (pod numerem telefonu 22/6662850), a w środy w godz. 18.00-22.00 (0801-12-00-02) działa telefoniczna poradnia prawna. W Pogotowiu „Niebieska Linia” funkcjonuje także poradnia e-mailowa (niebieskalinia@niebieskalinia.info) oraz strona internetowa (www.niebieskalinia.info). Na bieżąco aktualizowana jest baza danych placówek udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz baza członków Ogólnopolskiego Porozumienia Osób Organizacji i Instytucji „Niebieska Linia”. Dla członków Porozumienia „Niebieska Linia” opracowano internetowy serwis informacyjny, który przesłany jest do wszystkich członków Porozumienia oraz przeprowadzone są seminaria, w których omawiane są

bieżące zagadnienia związane z przeciwdziałaniem przemocy, w tym zmiany wprowadzone nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Od lipca ubiegłego roku w Telefonie „Niebieska Linia” odebrano 11867 rozmów, które dotyczyły problemów rodzinnych, głównie związanych z przemocą domową, a także nadużywaniem alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz uzależnień. Udzielono także 1050 telefonicznych porad i konsultacji prawnych. Pracownicy Pogotowia „Niebieska Linia” podjęli 266 interwencji w sprawach przemocy w rodzinie, w tym także takich, których przeprowadzenie było możliwe dzięki zmianom wprowadzonym nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Prowadzony był program stażowy dla studentów wyższych uczelni przygotowujący do pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8. Przeprowadzono drugi etap kampanii promującej Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. Kampania została objęta patronatem Ministra Zdrowia, Ministerstwa Sprawiedliwości, Komendy Głównej Policji oraz Krajowej Rady Kuratorów. Wydrukowano 100.000 ulotek, na których zamieszczone zostały loga ww. instytucji. 70 tys. ulotek trafiło jako insert do miesięcznika „Charaktery” (styczeń 2011). Dodatkowo w marcowym i majowym numerze tego czasopisma wydrukowano reklamę Pogotowia „Niebieska Linia”.
9. Kontynuowano współpracę z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim w celu realizacji przedsięwzięć edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do przedstawicieli ochrony zdrowia. W dniu 24 maja br. podpisano Porozumienie o współpracy przy realizacji trzech szkoleń w tym dwóch na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Szkolenia odbędą się w dniach: 3 października oraz 7 listopada 2011 roku i będą dotyczyć między innymi zadań przedstawicieli ochrony zdrowia w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wynikających z nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
10. W omawianym okresie odbyło się 5 posiedzeń Rady ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - zespołu ekspertów, w skład którego wchodzi zarówno przedstawiciele urzędów centralnych jak i organizacji pozarządowych. Rada podczas swych posiedzeń wielokrotnie omawiała zagadnienia wynikające z nowelizacji ustawy o przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Rada (za pośrednictwem PARPA) zgłaszała swoje uwagi do projektów: rozporządzenia RM w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne.
11. W dniach 30 i 31 maja 2011 roku odbyły się sesje egzaminacyjne na Specjalistę/Konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do egzaminu przystąpiło 14 osób i wszystkie zdały go z wynikiem pozytywnym. Obecnie liczba Certyfikowanych Specjalistów i Konsultantów w zakresie przeciwdziałania przemocy liczy 182 osoby. System certyfikowania służy motywowaniu, osób zajmujących się zawodowo przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie do podnoszenia swoich kompetencji i kwalifikacji. W związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie znowelizowano testy egzaminacyjne wprowadzając nowe pytania uwzględniające nowe rozwiązania prawne.
12. W omawianym okresie zorganizowano dwie ogólnopolskie konferencje dotyczące przemocy w rodzinie, adresowane do członków Ogólnopolskiego Porozumienia Osób, Instytucji i Organizacji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. W dniach 14-16 czerwca 2010 roku w Warszawie odbyła się XIV konferencja przeciw

przemocy w rodzinie, poświęcona nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i interdyscyplinarnej współpracy służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Uczestnicy wysłuchali wystąpień, które pozwoliły na spojrzenie na przemoc w różnych perspektyw: filozoficznej, psychologicznej i antropologicznej. Wykłady i zajęcia seminaryjne poprowadzili wykładowcy wyższych uczelni i specjaliści współpracujący z PARPA, w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Odbyła się również dyskusja panelowa dotycząca kierunków oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc i standardów pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie. W dyskusji wzięli terapeuci i praktycy, którzy od wielu lat realizują programy dla osób stosujących przemoc. W konferencji wzięło udział 160 osób.

W dniach 27-29 czerwca br. w Krakowie odbyła się XV Ogólnopolska konferencja przeciw przemocy w rodzinie. Tematem wiodącym konferencji była interwencja w sytuacji przemocy w rodzinie. Uczestnicy konferencji – 153 osoby - mogły wysłuchać wykładów i wziąć udział w zajęciach seminaryjno-warsztatowych prowadzonych przez specjalistów zajmujących się problematyką kryzysu w życiu człowieka, interwencji, w tym interwencji kryzysowej, pracy z rodziną w kryzysie, konsekwencji doświadczania trudnych sytuacji i emocji (PTSD). Uczestnicy konferencji mieli możliwość udziału w 6-godzinny blok zajęć seminaryjno- warsztatowych.

XI. Akty wykonawcze do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Upoważnienia ustawowe do wydania aktów wykonawczych do ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) zawarte są w następujących przepisach:

- 1) art. 3 ust. 2;
- 2) art. 5;
- 3) art. 7 ust. 3;
- 4) art. 9d ust. 5;
- 5) art. 10f;
- 6) art. 12a ust. 6;
- 7) art. 107 ust. 6 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.).

Wszystkie rozporządzenia zostały opracowane i ukazały się w poniżej przedstawionych Dziennikach Ustaw:

- Ad. 1) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 201, poz. 1334);
- Ad. 2) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno - edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259);
- Ad. 3) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 126, poz. 718);
- Ad. 4) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245)
- Ad. 5) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. Nr 28, poz. 146);
- Ad. 6) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. Nr 81, poz. 448);
- Ad. 7) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 25 stycznia 2011 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 27, poz. 138).

XII. „Dobre praktyki” realizowane przez wojewodów i jednostki samorządu terytorialnego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli podejmują wiele działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W niniejszym rozdziale zaprezentowane zostaną nowatorskie rozwiązania w tym zakresie przesłane przez wojewodów jako przykłady „Dobrych praktyk”.

XII. 1. Województwo Dolnośląskie

Na uwagę zasługują działania na poziomie województwa samorządowego, wśród których należy wymienić:

1) Mediacje rodzinne – szkolenia.

Rodzina w mediacji- specyfika i cele mediacji, struktura cykl życia rodziny, rodzina w ujęciu funkcjonalnym i systemowym, komunikacja w rodzinie, reakcja na konflikt w rodzinie, strategie radzenia sobie z konfliktem. Konflikt – rozstrzygnięcie a rozwiązanie sporów. Analiza konfliktu i diagnoza konfliktu. Komunikacja w mediacji. Etapy mediacji. Dziecko w mediacji. Kwalifikacja spraw do mediacji.

2) Asystent rodziny- szkolenie.

Charakterystyka problemów środowisk zagrożonych marginalizacją. Obszary pracy asystenta rodziny. Etapy pracy asystenta rodziny. Metody i strategie działania w pracy asystenta z rodziną. Budowanie lokalnej współpracy wielu instytucji i organizacji zajmujących się pomocą środowiskom zmarginalizowanym.

3) Praca socjalna z rodziną wielopokoleniową – szkolenia.

Diagnozowanie potrzeb rodziny wielopokoleniowej. Mediacje i negocjacje w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych. Praca socjalna z rodzinami niezaradnymi i niewydolnymi ekonomicznie. Partnerstwo lokalne na rzecz zintegrowanego systemu pomocy rodzinom wielopokoleniowym.

4) Pracownik socjalny jako Lider Zespołu Interdyscyplinarnego- szkolenie.

Obszary działalności zespołów: przemoc w rodzinie, problemy wychowawcze, uzależnienia. Modelowanie sytuacji inicjujących powstawanie zespołów interdyscyplinarnych ze względu na rodzaj rozwiązywania problemów klientów pracownika socjalnego. Formalne aspekty funkcjonowania Lidera Zespołu Interdyscyplinarnego. Role pracownika socjalnego w zespole. Najważniejsze cechy lidera, style kierowania, budowanie własnej postawy i wiarygodności.

XII. 2. Województwo Kujawsko – Pomorskie

1) Miasto Bydgoszcz „Przyjazny Patrol” - pracownicy ROPS wspólnie z policją uczestniczą w patrolach (w godz. popołudniowych i nocnych w piątki i soboty) w środowiskach gdzie istnieje zagrożenie dobra dziecka z powodu przemocy.

2) Kompleksowe działania stowarzyszenia „Bezpieczeństwo dziecka” (punkt konsultacyjny dla osób doświadczających przemocy, program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy, szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, świetlica środowiskowa i organizacja wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin, w których występuje problem przemocy.

3) W ramach projektu systemowego „Krok do przodu” organizowane są dla wybranych osób (ze środowisk dotkniętych przemocą) warsztaty, treningi umiejętności społecznych, indywidualne poradnictwo.

XII. 3. Województwo Lubelskie

Działania samorządów gminnych:

Objazdowe dyżury specjalistów

- 1) Objazdowe dyżury specjalistów. Praktyka objazdowych dyżurów polega na tym, że specjaliści np. psycholog, prawnik – dyżurują np. raz w tygodniu w innym miejscu (miejscowości w obrębie gminy, powiatu). Godziny dyżurów i miejsce (np. sobota godz. 10.00- 14.00 siedziba szkoły) są ustalane ze znacznym wyprzedzeniem i podawane do publicznej wiadomości. Dzięki temu osoby z małych miejscowości mogą skorzystać z fachowej pomocy poza miejscem zamieszkania bez obaw, że zostaną rozpoznane, czy ocenione przez otoczenie.
- 2) Ulotka w skrzynce na listy. Ośrodek pomocy społecznej w porozumieniu z Policją i Urzędem Pocztowym przekazał każdemu mieszkańcowi pisemną informację w formie ulotki na temat zjawiska przemocy, adresy ośrodków udzielających pomocy, numery telefonów zaufania.
- 3) Grupa wsparcia dla 17 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, o niskim statusie materialnym, przy udziale dyżurujących rodziców. Zajęcia prowadzone są 5 dni w tygodniu po 5 godzin dziennie metodą projektów.
- 4) Zebranie informacji z urzędu statystycznego o mieszkańcach gminy, którzy przekroczyli 65 rok życia. Każdą osobę starszą odwiedzili pracownicy socjalni sprawdzając warunki bytowe, zdrowotne. Przy okazji wizyty składano starszym mieszkańcom ofertę udziału w życiu społecznym, klubie seniora itp.
- 5) Zorganizowanie przez Zespół Interdyscyplinarny oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biłgoraju szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy dla instytucji i placówek realizujących zadania z w/w zakresu tj. szkół, policji, służby zdrowia, MOPS-u, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.
- 6) Przekazanie mediom informacji dot. „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Biłgoraj na lata 2011-2015” publikacje w lokalnej prasie.

Działania realizowane przez wojewodę:

- 1) Przy Wydziale Polityki Społecznej funkcjonuje „**Centrum Informacyjne dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**” – jest to bezpłatny całodobowy nr telefonu **987**, pod który można zadzwonić z terenu województwa lubelskiego i uzyskać informację o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia funkcjonujących w miejscu zamieszkania osoby poszkodowanej. W godzinach 7.30 – 15.30 telefon obsługuje Wojewódzki Koordynator lub inny pracownik Wydziału. W pozostałych godzinach numer obsługiwany jest przez Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego.
- 2) Powołano zespół doradczo-opiniujący ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w skład którego wchodzi przedstawiciele służb takich jak policja, sąd, prokuratura, przedstawiciele specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, przedstawiciel służby zdrowia, oświaty, organizacji pozarządowych. Celem zespołu było opracowanie procedur postępowania dla służb oraz wymiana doświadczeń w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz podejmowanie interwencji. Członkowie zespołu jako specjaliści brali udział w konferencjach organizowanych przez Wydział na temat przemocy.
- 3) Osoba zatrudniona na stanowisku koordynatora wraz z innymi pracownikami Wydziału kontroluje placówki opiekuńczo-wychowawcze pod względem przestrzegania standardów opieki i wychowania oraz przestrzegania praw dziecka. Na potrzeby kontroli Wydział

opracował ankietę dla wychowanków placówek, dzięki której dzieci mają możliwość dokonania oceny placówki. Podczas kontroli pracownicy sprawdzają, czy wychowankowie mają dostęp do informacji gdzie mogą się zgłosić w sytuacji występowania przemocy.

4) Skrzynka zaufania.

Umieszczenie w placówkach oświatowych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, skrzynki, do której anonimowo dzieci mogą wrzucić informacje na temat przemocy lub nurtujących je problemów, które wychowawcy mogą potem omówić z całą grupą.

5) Promowanie idei Konferencji Grupy Rodzinnej.

Konferencja Grupy Rodzinnej (KGR) jest zdaniem specjalistów metodą pracy z rodziną lub "nowym spojrzeniem" na rodzinę w systemie pomocowym. Konferencja Grupy Rodzinnej jest spotkaniem jak największej liczby członków rodziny, osób bliskich dla rodziny oraz specjalistów zwoływanym w celu podjęcia próby rozwiązania problemu jaki się w niej pojawił. Jest szansą daną rodzinie, na podjęcie samodzielnej próby zmierzenia się z problemem. KGR polega na tym, że członkowie rodziny są angażowani i zapraszani do wspólnych spotkań, podczas których tworzą plan wyjścia z sytuacji kryzysowej, wskazują osoby odpowiedzialne za realizację planu oraz osoby nadzorujące.

XII.4. Województwo Łódzkie

Na terenie gminy Łódź realizowane są następujące działania innowacyjne:

- 1) Program Domowej Pomocy Psychologicznej dla Ofiar Przemocy w Rodzinie. Dzięki współpracy z Policją i pracownikami socjalnymi, za zgodą osób zainteresowanych, psycholog przychodzi do domu ofiary. Rozmowa z psychologiem powoduje, że ofiary przemocy przełamują się i zaczynają podejmować działania służące zmianie sytuacji w jakiej się znalazły. W pierwszym półroczu Programem objętych było 25 ofiar. Otrzymały one także dalsze wsparcie i pomoc w zakresie: założenia spraw karnych, spraw o eksmisję, porad prawnych, uzyskania kontaktu z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, skierowania na grupę wsparcia oraz na dalszą pomoc psychologiczną. Program realizuje Miejski Ośrodek Profilaktyki Zdrowotnej, w strukturach którego funkcjonuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej.
- 2) TROP – Trening Relacji Opiekuńczych - Rodzinny program profilaktyczny. Program skierowany jest do rodzin, w których występują zachowania ryzykowne ze strony dzieci lub rodziców w postaci używania alkoholu lub innych środków psychoaktywnych. Występowanie tych problemów w rodzinie wiąże się najczęściej z występowaniem także konfliktów, agresji i różnorodnych form przemocy. Jest to pierwszy Program, w którym obok grup dla młodzieży i grup dla rodziców są grupy wspólne. Ich zadaniem jest odbudowanie właściwych relacji poprzez nabycie przez obie strony umiejętności: wzajemnej komunikacji, rozwiązywania konfliktów bez agresji, podejmowania odpowiedzialnych decyzji w sprawach osobistych i rodzinnych, dbania o wzajemne relacje z poszanowaniem decyzji poszczególnych członków rodziny. Realizatorem Programu jest Profilaktyczno - Rozwojowy Ośrodek Młodzieży i Dzieci PROM.

XII.5. Województwo Małopolskie

W celu inspirowania i promowania skutecznych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie w roku 2011 zorganizował i przeprowadził:

- 1) Małopolski Konkurs na najlepsze działanie interdyscyplinarne prowadzone w ramach projektu „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej. Celem konkursu była promocja działań interdyscyplinarnych szczebla powiatowego i gminnego. W konkursie wyodrębniono dwie kategorie: kategoria I na najlepiej działającą koalicję powiatową oraz kategoria II na najlepiej działający gminny zespół interdyscyplinarny. Łącznie do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wpłynęło 9 zgłoszeń.
- 2) Konferencję wojewódzką pn. **„System przeciwdziałania przemocy w Małopolsce – budowanie świadomości, skuteczne działanie i interwencja”**. W bieżącym roku celem konferencji była promocja skutecznych rozwiązań w działaniach prewencyjnych oraz tych służących usprawnieniu systemu pomocy rodzinom uwikłanym w przemoc seksualną na terenie województwa małopolskiego. W konferencji wzięły udział 152 osoby.

Ponadto w ramach projektu „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I”, realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie przeprowadzono i opracowano w roku 2011 badanie „Przemoc w rodzinie w opinii Małopolan”. Celem badania była próba oszacowania zasięgu zjawiska w regionie, określenie znaczenia problemu dla mieszkańców oraz poznanie opinii Małopolan na temat przemocy w rodzinie.

XII.6. Województwo Mazowieckie

Działania samorządów gminnych:

Miasto Stołeczne Warszawa

- 1) Program „Dobry Rodzic – Dobry Start”

Od kwietnia 2008 r. miasto działając w Koalicji na Rzecz Krzywdzenia Małych Dzieci promuje i wspiera rozwój programu „Dobry Rodzic - Dobry Start”. Założenia programu to: profilaktyka krzywdzenia najmłodszych dzieci, wsparcie rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, budowanie lokalnych sieci współpracy, współpraca wielosektorowa oraz współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi. Celem programu, którego adresatami są rodzice i profesjonaliści, jest utworzenie systemu skutecznego wsparcia rodziców najmłodszych dzieci (0-3), a przez to zapewnienie ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Aktualnie oferta programu dostępna jest w 10 dzielnicach m. st. Warszawy, a wdrożenie programu w całej Warszawie planowane jest do końca 2012 r.

Realizatorami programu są: Fundacja Dzieci Niczyje, Urząd m.st. Warszawy, Urzędy Dzielnic – wydziały spraw społecznych i zdrowia, ośrodki pomocy społecznej, zakłady opieki zdrowotnej, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, żłobki, oddziały położnicze, Policja, kuratorzy sądowi i inne organizacje pozarządowe.

Koordynatorem Programu jest Fundacja Dzieci Niczyje.

- 2) Warszawska Sieć Pomocy Dzieciom Wykorzystywanym Seksualnie – oparta na współpracy placówek pomocy psychologicznej ze służbą zdrowia, pomocą społeczną i wymiarem sprawiedliwości. Uruchomiona została we wrześniu 2010 r. jako pierwsza

taka struktura w Polsce. Zapewnia szeroki dostęp do pomocy dzieciom – ofiarom przemocy seksualnej.

Aktualnie Warszawska Sieć obejmuje 22 placówki pomocowe, których działania koordynuje Fundacja Dzieci Niczyje, przy wsparciu finansowym Urzędu Miasta. W działania Sieci zaangażowane są poradnie psychologiczno-pedagogiczne (17), Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz organizacje pozarządowe: Fundacja Dzieci Niczyje, Fundacja Mederi i Komitet Ochrony Praw Dziecka.

Celem utworzenia Sieci było zintegrowanie działań organizacji i instytucji niosących pomoc. Działania psychologów z placówek Sieci wspierane są przez współpracujących z nimi lekarzy ginekologów, pediatrów i psychiatrów. W ramach Sieci dostępna jest też pomoc prawna oraz przyjazne pokoje przesłuchań dzieci, które jako pokrzywdzone przestępstwem, muszą uczestniczyć w procedurach karnych.

Placówki Warszawskiej Sieci podejmują również działania profilaktyczne – są to szkolenia dla nauczycieli i pedagogów szkolnych na temat identyfikacji wykorzystywania seksualnego dzieci oraz interwencji w takich przypadkach.

Działania samorządu województwa:

Samorząd Województwa Mazowieckiego – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej realizuje Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016 przyjęty uchwałą Nr 445/26/11 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 15 marca 2011 roku.

Systematycznie rozwija i usprawnia wojewódzki system przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez m.in. motywowanie samorządów do większej aktywności w tworzeniu i rozwijaniu lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak też inicjuje współpracę pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim poprzez organizację i współorganizację seminariów i konferencji poświęconych tej tematyce.

Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej (MCPS) aktywnie uczestniczy w spotkaniach Specjalistycznej Grupy ds. Przemocy w Rodzinie w ramach Wojewódzkiego Zespołu Koordynującego ds. Realizacji Rządowego Programu” Razem bezpieczniej”.

W 2011 roku MCPS planuje zorganizować z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim (MUW) wojewódzką konferencję dotyczącą przeciwdziałania przemocy w rodzinie na Mazowszu.

MCPS na swojej stronie internetowej założył zakładki: „przemoc w rodzinie” oraz „problematyka handlu ludźmi”, w których zamieszczane są aktualne informacje dotyczące tych zjawisk. W zakładce „przemoc w rodzinie” znajduje się też Wojewódzki Program, w którym pokazano główne kierunki działań, jak też dokonano szczegółowej analizy zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych zastałych oraz badań MCPS i MUW na temat przemocy w rodzinie w województwie mazowieckim.

XII.7. Województwo Opolskie

Działania samorządów gminnych:

Projekt socjalny „Pozytywna siła” realizowany w gminie Nysa, mający na celu poprawę sytuacji dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych poprzez korygowanie postaw i zachowań dzieci oraz rodziców. Wsparcie psychologiczne i pedagogiczne: indywidualne i grupowe, realizowane podczas takich zajęć jak: choreoterapia, warsztaty teatralne i psychologiczne, wycieczki oraz obóz terapeutyczny dla uczestników. Ponadto warsztaty dla rodziców -

prowadzone przez pedagoga i psychologa. Warsztaty dla zespołów interdyscyplinarnych oraz organizowanie uczestnikom zajęć zgodnie z zainteresowaniami.

Działania realizowane przez Wojewodę:

Wojewoda Opolski Zarządzeniem nr 7/11 z dnia 13 stycznia 2011r. powołał Zespół Doradczy ds. współpracy w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W skład zespołu wchodzi przedstawiciele: Wojewody Opolskiego i Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Komendy Wojewódzkiej Policji, Kuratorium Oświaty, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, Sądu Rejonowego, Uniwersytetu Opolskiego, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Prokuratury Okręgowej, Towarzystwa Rozwoju Rodziny w Opolu, Kurii Diecezjalnej, Komisji Rodziny, Zdrowia i Spraw społecznych Sejmiku Województwa Opolskiego.

Zespół w grupach roboczych opracował Procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania.

XII.8. Województwo Podkarpackie

Działania samorządów gminnych:

W bieżącym roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS) w Mielcu zrealizował program psychoedukacyjny dla kobiet doznających przemocy w rodzinie „W poszukiwaniu (po)mocy”.

Program jest skierowany do kobiet z terenu miasta Mielca, które doznawały w przeszłości lub wciąż doznają przemocy domowej.

Cele programu:

- a) uświadomienie mechanizmów działania przemocy oraz własnych przekonań, omówienie mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie,
- b) zastosowanie wiedzy na temat mechanizmów przemocy w radzeniu sobie w sytuacjach trudnych,
- c) kształtowanie świadomości – przemoc jako zachowanie społecznie wyuczone (teoria społecznego uczenia się),
- d) nauka skutecznego radzenia sobie, wzmocnienie poczucia pewności siebie, własnej sprawczości poprzez wykorzystanie efektywnej komunikacji i zachowań asertywnych,
- e) wzmocnienie zasobów osobistych uczestniczek, nawiązanie więzi i relacji w grupie. Zwiększenie poczucia własnej wartości dzięki pozytywnym informacjom zwrotnym od grupy,
- f) wzrost umiejętności ochrony praw własnych, poprzez wykorzystanie wiedzy na temat możliwości zastosowania procedury prawnej do walki z przemocą.

Program realizowany był w siedzibie MOPS. Zajęcia prowadzone były przez psychologa i specjalistę pracy socjalnej.

Program „Przełam Przemoc” był adresowany do mieszkańców miasta Mielca - osób stosujących przemoc w rodzinie. Jest to program edukacyjny, adresowany do sprawców przemocy domowej.

Oparty jest na założeniach „Programu Duluth”. Na program składają się przede wszystkim działania edukacyjne, ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących

przemoc. W realizacji programu przyjmuje się pracę metodą zajęć grupowych. Spotkania grupowe odbywały się raz w tygodniu i obejmowały 8 bloków tematycznych. Na każdy blok przeznaczono jedną dwugodzinną sesję.

Cele programu:

- a) dostarczenie wiedzy na temat problemu przemocy w rodzinie,
- b) uświadomienie sprawcy, czym jest przemoc,
- c) uzyskanie przez sprawcę świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- d) nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- e) nauka rozpoznawania sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- f) nauka umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie,
- g) minimalizowanie szans rozwijania i nawrotów aktów przemocy,
- h) nauka konstruktywnego wyrażania uczuć,
- i) nauka technik zapobiegających zachowaniom przemocowym.

Pracownicy MOPS opracowali i przekazali do druku „Mały przewodnik dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.” Początkowo był on przeznaczony dla jedynie dla uczestniczek programu. W chwili obecnej jest on przekazywany przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego do wszystkich instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie miasta Mielca.

Od dwóch lat w MOPS w Mielcu, w miesiącu lutym realizowany jest Projekt „Otwarte Drzwi”. Idea ta związana jest z Międzynarodowym Dniem Ofiar Przystępstw obchodzonym w dniu 22 lutego. Akcja „Otwarte Drzwi” została ukierunkowana na poszerzenie dostępności oferty pomocy osobom lub rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej. Przez cały tydzień roboczy, osoby zainteresowane mogą skorzystać z konsultacji specjalistów posiadających kompetencje i doświadczenie w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Uruchomione zostały dodatkowe godziny pracy specjalistów w MOPS w Mielcu oraz dzielnicowych z KPP w Mielcu w celu zapewnienia możliwości skorzystania z pomocy osobom, które z różnych przyczyn nie mogą skorzystać z pomocy w standardowych godzinach pracy tych instytucji.

Pracownicy MOPS opracowali również Program „Ścieżka Edukacyjna”- spotkania edukacyjne dla rodziców – klientów MOPS mających problemy opiekuńczo- wychowawcze z dziećmi. Program zatytułowany jest „Zamiast klapsa”. Przygotowany scenariusz umożliwi przygotowanie i przeprowadzenie spotkania dla rodziców na temat wychowywania bez bicia, czyli jak z miłością i szacunkiem wyznaczyć dziecku granice. Program przygotowany jest do realizacji.

Działania realizowane przez samorząd województwa:

Zarząd Województwa Podkarpackiego ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację w 2011 r. zadań w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2010 – 2013 w obszarach:

- 1) Wspieranie inicjatyw oddziaływujących na postawy społeczeństw lokalnych i zwiększających gotowość do angażowania się w pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy oraz podnoszących świadomość społeczną na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

2) Wspieranie interdyscyplinarnych działań służących udzielaniu pomocy osobom dotkniętym przemocą oraz oddziaływaniu na osoby stosujące przemoc.

W ramach otwartych konkursów ofert na realizację w 2010 r. zadań w ramach Wojewódzkiego programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2007 – 2013 Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS) w Rzeszowie dofinansował również zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W ramach współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Rzeszowie w obszarze promowania rozwiązań przeciwdziałania przemocy w rodzinie ROPS w Rzeszowie zawarł w 2010 r. porozumienie na doposażenie w certyfikowany sprzęt audio – video tzw. „Niebieskiego Pokoju” – specjalnego pomieszczenia do bezpiecznego i bezstresowego przesłuchiwania ofiar przestępstw, znajdującego się w Komendzie Powiatowej Policji w Strzyżowie.

Działania realizowane przez Wojewodę:

Wojewoda Podkarpacki na bieżąco współpracuje z gminami, powiatami i samorządem województwa w zakresie zagadnień, związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Od kilku lat cyklicznie - z inicjatywy Wojewody Podkarpackiego - organizowane są konferencje szkoleniowe, poświęcone różnym aspektom przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do udziału w nich zapraszani są przedstawiciele pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości, policji, oświaty, służby zdrowia, organizacje pozarządowe, media lokalne. Odbyły się już m.in. konferencje poświęcone pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie, dotyczące organizacji oraz funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych, zasad prowadzenia interwencji kryzysowej i in.

Wydane zostały 2 edycje informatora „Przeciw Przemocy”, zawierającego dane teleadresowe wszystkich instytucji w województwie, świadczących pomoc osobom poszkodowanym w wyniku przemocy w rodzinie wraz z podaniem zakresu udzielanej przez te jednostki pomocy. Informator został przekazany do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia oraz policji, celem szerokiego rozpropagowania w społeczności lokalnej.

Chcąc przyczynić się do usprawnienia przepływu informacji o instytucjach udzielających pomocy osobom w sytuacji kryzysowej, w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie od dnia 01.09.2009 r. uruchomiony został i funkcjonuje bezpłatny telefon informacyjny dla osób uwikłanych w problem przemocy domowej (987). Oferta skierowana jest do osób doznających przemocy w rodzinie, świadków, a także sprawców przemocy domowej, którzy podejmują decyzję o udziale w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc.

Nr tego telefonu oraz wszelkie informacje na ten temat zamieszczone są na stronie internetowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Na stronie internetowej [tut.](#) Urzędu w zakładce „Informacje z zakresu polityki społecznej” zamieszczono wykazy instytucji zajmujących się pomocą osobom poszkodowanym w wyniku przemocy domowej oraz pracujących z osobami stosującymi przemoc.

Również w w/w zakładce umieszczono wyciągi z wybranych aktów prawnych, dotyczących praw osób będących ofiarami lub świadkami przemocy w rodzinie.

XII.9. Województwo Podlaskie

Działania realizowane przez samorząd powiatowy:

Powiat Suwalski - od 2009 r. podejmowana jest współpraca 72 instytucji w ramach Powiatowej Koalicji na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych. PCPR koordynuje funkcjonowanie lokalnych LZI w Powiecie. Prowadzone są stale warsztaty dla kobiet, rodziców, małżeństw, młodzieży, budowania relacji bez przemocy, indywidualne konsultacje specjalistów na miejscu i w terenie. Od 2006 r. prowadzone są zajęcia korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie. W 2010 r. zainicjowano Kampanię Białej Wstążki, której kontynuację zaplanowano w projekcie, który realizowany będzie od sierpnia. W październiku zaplanowano Konferencję profilaktyczną z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także promocję szkół bez przemocy. Prowadzone Kluby FAIR PLAY, treningi zastępowania agresji oraz inne programy nabywania umiejętności społecznych i wychowawczych.

Działania podejmowane przez samorząd województwa:

Samorząd województwa udzielił dotacji w otwartym konkursie ofert na realizację zadań publicznych z zakresu ochrony i promocji zdrowia na realizację programów:

- „Partnerstwo zamiast przemocy – grupa korekcyjno-edukacyjna dla osób stosujących przemoc w rodzinie” – Suwalskie Stowarzyszenie „WYBÓR” w Suwałkach,
- Trening Zastępowania Agresji dla osób dorosłych stosujących przemoc” – Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „DROGA” w Białymstoku.

Program korekcyjno-edukacyjny skierowany do osób nadużywających alkoholu i sprawców przemocy pn. Pułapka uzależnienia” – Stowarzyszenie FAROS w Białymstoku.

XII.10. Województwo Pomorskie

Działania realizowane przez samorządy gminne:

- 1) W Gdyni uruchomiono „Niebieski Patrol” – wspólny patrol, złożony z 2 policjantów i psychologa-interwenta, wysyłany przez dyżurnego z Komendy Miejskiej Policji do interwencji związanych z przemocą w rodzinie (po zabraniu już sprawcy przez zwykły patrol interwencyjny), dyżurujący z soboty na niedzielę i z niedzieli na poniedziałek; zabezpiecza kontynuację wsparcia nie pozwala na pustkę po interwencji. Wspólnie ustalono z prezesami gdyńskich placówek ochrony zdrowia uczestnictwo lekarza lub pielęgniarki podczas realizowania procedury odebrania dziecka z rodziny.
- 2) W Gdańsku został opracowany i zatwierdzony do stosowania sposób postępowania w przypadkach interwencji kryzysowej jako Proces Główny Interwencji oraz osobny Proces Interwencji jako schemat postępowania pracownika socjalnego w sytuacji odbioru dziecka ze środowiska w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia (do art.12 a) wraz z formularzami do stosowania. Ponadto opracowano ustalenia systemowe jako dyżury interwencyjne pracownika socjalnego po godzinach pracy oraz w dni wolne, które zostaną uruchomione od 1 sierpnia 2011 r. do wspólnego działania ze służbami miejskimi, szczególnie policją, służbą zdrowia i sądem. W organizacji w poszczególnych Centrach Pracy Socjalnej (8) i komórkach merytorycznych powołano łączników - Koordynatorów

Grup Roboczych. Osoby te dla pełnej realizacji zadań ustawowych wchodzi również w skład Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego przez Prezydenta Miasta Gdańska.

- 3) W Gminie Cedry Wielkie przeprowadzono mini kampanię społeczną skierowaną do ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Przygotowano i rozprowadzono materiały edukacyjne zawierające opis problemu i wykaz lokalnych instytucji pomocy oraz wsparcia.

XII.11. Województwo Warmińsko – Mazurskie

Działania realizowane przez samorządy gminne:

1) Gmina wiejska Ełk

- zorganizowanie warsztatów, w których uczestniczyli przedstawiciele lokalnych władz, prokuratury, sądu w tym kuratorzy, Policji, szkół, poradni uzależnień poradni psychologiczno – pedagogicznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodka pomocy społecznej i organizacji pozarządowych,
- utworzenie w placówkach funkcjonujących na terenie gminy Ełk tj. szkołach, centrum kultury, bibliotece, poradni, organizacji pozarządowej punktów informacyjnych dla osób dotkniętych problemem przemocy; utworzenie tzw. „Bazy Specjalistów” złożonej z przedstawicieli poszczególnych instytucji, podmiotów i organizacji współpracujących przy realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar,
- opracowanie wspólnych procedur postępowania w sytuacji przemocy dla podmiotów realizujących Gminny Program,
- przeprowadzenie badań ankietowych na temat zjawiska przemocy wśród społeczności lokalnej poprzez zaangażowanie różnych instytucji i podmiotów (GOPS, Centrum Kultury),
- prowadzenie warsztatów szkoleniowych dla przedstawicieli lokalnych władz, instytucji, podmiotów i organizacji w ramach własnych zasobów kadrowych np. policjanci - procedura Niebieskiej Karty, psycholog - trening złości, terapeuta –jak rozpoznawać uzależnienia, jak postępować z osobami uzależnionymi, itp.,
- wspólne opracowanie projektu (w ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego) - „Skutecznie przeciw przemocy” w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”- edycja 2011r., planowane działania: przeprowadzenie konkursu plastycznego pod hasłem „Gmina Ełk – skutecznie przeciw przemocy”, kampanii społecznej (happening), konferencji (działanie skierowane do lokalnej społeczności, przedstawicieli szkół, instytucji i podmiotów, lokalnych władz). Działania projektu wpisują się w zadania i cele Gminnego Programu. W opracowanie oraz organizację przedsięwzięcia włączeni zostali przedstawiciele instytucji i podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. Wniosek otrzymał dofinansowanie.

2) Gmina wiejska Kętrzyn

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie prowadzi Ośrodek Konsultacyjno-Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Klub Integracji Społecznej.

W ramach Ośrodka realizowane są zadania tj.: diagnoza problemu, poradnictwo psychologiczne, prawne i wychowawcze, terapia indywidualna dla ofiar przemocy, konsultacje i poradnictwo dla sprawców przemocy, interwencje kryzysowe, co tygodniowe spotkania i konsultacje z dzielnicowymi Gminy Kętrzyn, socjoterapia.

W ramach Klubu Integracji Społecznej prowadzone są zadania tj.:

a) „Szkoła dla Rodziców”,

b) terapia psychospołeczna – grupowa dla osób współuzależnionych i ofiar przemocy. Zajęcia w KIS prowadzone są w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Kętrzyn 2011 Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

3) Gmina miejsko-wiejska Biskupiec, pow. olsztyński

W strukturach MOPS funkcjonuje Ośrodek Wsparcia Rodziny, który między innymi realizuje zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie tj.: prowadzone są indywidualne konsultacje terapeutyczne dla ofiar przemocy w rodzinie, pracownik socjalny ds. przemocy w rodzinie udziela indywidualnego wsparcia ofiarom przemocy oraz przy współuczestnictwie prac. socjalnych, pedagogów i Policji diagnozowane są sytuacje przemocy, tworzone i realizowane plany pomocy. Ponadto, monitorowane są sytuacje przemocy, udzielana jest pomoc prawna, wsparcie terapeutyczne związane z uzależnieniami. W ramach zawartego z PCPR porozumienia, przy Ośrodku funkcjonuje całodobowy Punkt Interwencji Kryzysowej udzielający schronienia ofiarom przemocy.

Realizowane w gminie projekty:

„ Nie bądź widzem reaguj na przemoc”- kampania społeczna (projekt współfinansowany ze środków MPiPS). W ramach projektu w okresie od sierpnia do grudnia 2011r. zostaną zrealizowane między innymi zadania tj.:

- zajęcia edukacyjne dla rodziców „Rodzina bez przemocy to szczęśliwa rodzina”- zajęcia będą prowadzone na terenie 12 placówek oświatowych. Celem ich jest podniesienie wiedzy na temat form przemocy stosowanych wobec dzieci oraz ich destrukcyjnego wpływu na postawę, zachowania i rozwój dzieci,
- zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą „Strach ma wielkie oczy”. Zajęcia będą realizowane na rzecz uczestników (121 os.) 6 środowiskowych świetlic opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez MOPS. Celem ich jest nabycie wiedzy dot. zjawiska przemocy oraz umiejętności rozpoznawania emocji towarzyszących zachowaniom agresywnym oraz umiejętności hamowania i rozładowywania agresji,
- utworzenie grupy psychoedukacyjnej dla ofiar przemocy (12-15 os.), w ramach której prowadzone będą warsztaty ukierunkowane na kształcenie umiejętności radzenia sobie z sytuacjami przemocy (jak je rozpoznawać, jak postępować, jak im przeciwdziałać).

Program Aktywności Lokalnej – Wspieramy Rodziny, realizowany w ramach projektu systemowego (styczeń – grudzień 2011 r.). Skierowany jest do 20 rodzin wychowujących dzieci i przejawiających zaburzenia w sferze opiekuńczo - wychowawczej oraz zagrożonych przemocą. Koncentruje się na kształceniu prawidłowych postaw rodzicielskich oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach projektu, na rzecz 10 rodzin realizowany jest 40-godzinny program „Szkoła dla rodziców i wychowawców” oraz usługi asystenta rodziny prowadzone w naturalnym środowisku rodzin – przez okres 5 miesięcy. Ponadto, na rzecz każdej rodziny zapewnione zostanie poradnictwo psychologiczne ukierunkowane na rozwiązywanie indywidualnych problemów rodzinnych. Na rzecz pozostałych 10 rodzin została wdrożona nowa metoda pracy z rodziną – Konferencja Grupy Rodzinnej. Metoda ta opiera się na szerokim zaangażowaniu kręgu rodziny (bliżej i dalszej) w rozwiązywaniu problemów rodzin, przy współuczestnictwie pracowników socjalnych, specjalistów oraz koordynatorów – tworzona jest diagnoza rodziny, plany wyjścia z sytuacji kryzysowej oraz prowadzony jest monitoring realizacji planu pomocy.

XII.12. Województwo Zachodniopomorskie

Działania realizowane przez samorządy gminne:

Jako przykład dobrej praktyki należy wskazać gminę Bobolice, która podejmuje kompleksowe działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Poniżej niektóre z podejmowanych działań:

1) Punkt Przeciwdziałania Przemocy „Sens” funkcjonuje na terenie Gminy Bobolice od czerwca 2005 roku i jest prowadzony w ramach działalności Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Społecznych w Bobolicach.

Zadaniem punktu jest przede wszystkim prowadzenie konsultacji specjalistycznych, doradztwa i poradnictwa. W ramach Punktu Przeciwdziałania Przemocy „SENS” prowadzone są również programy terapeutyczne np.: „Szkoła dla Rodziców” - głównym celem zajęć jest wspieranie rodziców i dzieci w radzeniu sobie w codziennych kontaktach w rodzinie, oraz nauka umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksje nad własną postawą, wymiana doświadczeń między rodzicami i dziećmi.

2) Lokalna Koalicja Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Podaj Dłoń”. Celem koalicji jest podejmowanie działań w zakresie edukacji społeczności lokalnej do życia bez przemocy, zapobiegania zjawisku przemocy i likwidowaniu jej przyczyn oraz zwalczanie skutków przemocy i pomocy jej ofiarom, a przede wszystkim bezpośrednia praca z osobami doświadczającymi przemocy.

Ponadto istotnym celem koalicji jest świadczenie szeroko rozumianego doradztwa i poradnictwa, współdziałanie z mediami w zakresie profilaktyki zapobiegania agresji i przemocy w rodzinie, wspomaganie działalności instytucji lokalnych, ochrona przed przemocą domową ze szczególnym uwzględnieniem ochrony dzieci przed wykorzystywaniem seksualnym, motywowanie społeczności lokalnych do podejmowania działań na rzecz społecznego zaangażowania się w sprawy przemocy domowej, dostarczenie wiedzy społeczeństwu o miejscach uzyskania pomocy i sposobach radzenia sobie z problemami przemocy.

Do Lokalnej Koalicji Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Podaj Dłoń” przystąpiło 47 osób, w tym przedstawiciele: Urzędu Miejskiego, Rady Miejskiej, placówek oświatowych, placówki służby zdrowia, ośrodka pomocy społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zespołu interdyscyplinarnego, sołtysów, wymiaru sprawiedliwości, organizacji pozarządowych.

3) W 2010 roku Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach jako koordynator polityki społecznej w Gminie Bobolice zorganizował szkolenie warsztatowe pn. „Interdyscyplinarne formuły przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Szkolenie warsztatowe zostało skierowane do grup zawodowych oraz członków Lokalnej Koalicji Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Podaj Dłoń” bezpośrednio zaangażowanych w problematykę przeciwdziałania przemocy.

Prowadzącymi szkolenie byli: Pani Renata Karwowska – Wojewódzki Koordynator Realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie - „Procedury postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie”, Pan Robert Faryniarz - Komisarz Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie - „Podejmowanie bezpośrednich interwencji wobec rodzin dotkniętych przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, Pan Mirosław Woźniak - Dyrektor Ośrodka Wspierania Rodziny „Dom Pod Świerkiem - „Zasady funkcjonowania Ośrodka Wspierania Rodziny „Dom Pod Świerkiem”.

Celem szkolenia warsztatowego było wypracowanie właściwego i spójnego sposobu podejmowania bezpośrednich interwencji wobec rodzin dotkniętych przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, wypracowanie jednolitych procedur postępowania służb i instytucji w sytuacjach kryzysowych związanych z wystąpieniem przemocy, profesjonalna edukacja osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz aktywizacja działań instytucji odpowiedzialnych za udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

4) Spotkanie służb działających na rzecz społeczności lokalnej.

Mając na uwadze dobro klientów, mieszkańców Gminy Bobolice oraz konieczność podejmowania racjonalnych i interdyscyplinarnych działań w środowiskach objętych nadzorem ze strony kuratorów społecznych, kuratora zawodowego, dzielnicowych oraz pracowników socjalnych w dniu 30 maja 2011 roku Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bobolicach zorganizował spotkanie w zakresie ustalenia zasad współpracy pomiędzy wskazanymi powyżej podmiotami.

Działania realizowane przez samorząd powiatowy:

Przykładem dobrych praktyk mogą być działania podejmowane przez Miasto Koszalin i powiat białogardzki.

Miasto Koszalin stworzyło Lokalny system powiadamiania o przemocy i patologiiach społecznych w Koszalinie: „RAZEM SKUTECZNI, RAZEM BEZPIECZNI” – III edycja „REAGUJESZ- RATUJESZ”.

Celem projektu jest aktywowanie i dynamizowanie skutecznych działań na rzecz współpracy pomiędzy samorządem, organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną w zakresie rozwijania i dopracowywania lokalnego systemu powiadamiania o przemocy i zjawiskach patologicznych na terenie miasta Koszalina.

Efektem jest uruchomienie 4 Punktów Informacyjno - Konsultacyjnych dla ofiar i sprawców przemocy, w których dyżury pełnią pracownicy merytoryczni w zakresie pracy socjalnej, pedagodzy, konsultant prawnik, psycholog. Specjaliści służą wiedzą na temat dostępnych form pomocy oraz wsparcia dla osób dotkniętych zjawiskiem przemocy.

Powiat białogardzki podejmuje od wielu lat szereg działań służących integracji środowiska lokalnego w działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wśród licznych działań należy wymienić:

1) W 2009 roku zorganizowano konferencję szkoleniową "Od dzieciństwa do starości w bezpiecznej rodzinie" dla służb działających w obszarze wspierania rodzin, na której została podpisana deklaracja w sprawie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem podpisania deklaracji było zintegrowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

2) W 2010 roku została zainicjowana pierwsza kampania społeczna skierowana bezpośrednio do osób doznających przemocy, poza działaniami standardowymi, czyli plakatowanie miasta, ulotki i inne standardowe nośniki informacji zdecydowano się na użycie toreb papierowych jako nośnika informacji. Zaletą jest to, że osoba robiąca zakupy zabiera informacje do domu.

3) W ramach realizowanego projektu pod nazwą „Mam prawo żyć godnie – Nie przemocy w rodzinie”, który uzyskał dofinansowanie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej planowane jest powołanie Zespołu Ekspertycznego, który będzie służył jako baza do kształtowania i planowania pracy oraz ujednoczenia procedur postępowania stosowanych we wszystkich gminach w związku z występowaniem przemocy w rodzinie. Zaplanowane jest również w ramach działań Zespołu zdiagnozowanie głównych zagrożeń i zasobów powiatu białogardzkiego, co pozwoli na opracowanie założeń do powiatowego programu

przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2012-2016, a tym samym na stworzenie rozwiązań, które będą blisko problemów człowieka i będą przede wszystkim skuteczne. Projekt zakłada dotarcie z informacją i ofertą pomocy do wszystkich mieszkańców powiatu niezależnie od miejsca zamieszkania i wieku odbiorców - zaplanowane są działania w poszczególnych gminach, skierowane zarówno do dzieci i młodzieży, ich rodziców jak również do osób starszych.

XIII. Podsumowanie

Treści przedstawione w Informacji były próbą zaprezentowania działań realizowanych przez wszystkie szczeble administracji publicznej rok po wejściu w życie nowych uregulowań prawnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dokonując analizy przekazanych treści należy stwierdzić, że nie wszystkie zadania wynikające ze zmienionych przepisów prawa zostały w pełni podjęte.

Zarówno z uzyskanych na potrzeby opracowania niniejszego materiału informacji, jak i w trakcie uczestnictwa w spotkaniach i konferencjach organizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego wynika, iż powodem nierównomiernej realizacji zadań był stan wynikający z kalendarza wyborczego. Nie wszystkie władze samorządowe, które funkcjonowały do wyborów podejmowały działania wynikające z obowiązujących od 1 sierpnia 2010 r. przepisów prawa np. nie powoływały zespołów interdyscyplinarnych.

Nowe władze natomiast, na początku kadencji, skupiały się przede wszystkim na ukonstytuowaniu się.

Ponadto, jednostki samorządu terytorialnego oraz wojewodowie oczekiwali na opracowanie i wejście w życie aktów wykonawczych do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W chwili obecnej, gdy wszystkie warunki formalne zostały wypełnione należy spodziewać się prawidłowej realizacji zadań wynikających z przepisów ustawy.

Działania te na bieżąco będą monitorowane zarówno na szczeblu centralnym, jak i przez wojewodów, którzy pełnią funkcje nadzorcze i kontrolne.